

ДОБРА СПРАВА

ШВАТ 5785

220

СІЧЕНЬ 2025

ГАЗЕТА БФ "ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН"

ОДЕСА

Видається за підтримки "Джойнт" JDC

International Fellowship
of Christians and Jews

III V 6 I - III B A III

Новий рік дерев відзначається 15 числа місяця Швату за єврейським календарем. У 2025 році Ту бі-Шват святкують **13 лютого**. По суті, він вважається напівсвятком, тому в цей день дозволено працювати. В основі Ту бі-Шват лежить легенда про те, як дерева, побачивши, що Бог дав людям Новий рік, наповнилися заздрістю і попросили Його дати їм такий же день. За традицією, в Ту бі-Шват прийнято висаджувати дерева. Коли ми зустрічаємо Новий рік дерев, люди звертаються до заповідей Тори, в яких людину порівнюють з плодним деревом – у них дійсно багато спільного. При вирощуванні дерева дуже важливі перші роки. Особливо ретельно доглядаючи за ним на початку, людина надає собі можливість насолоджуватися його плодами довгі роки.

Крона у таких дерев могутня, а коріння міцні. У людини теж все закладено в дитинстві.

Засвоюючи заповіді Творця, роблячи гідні справи, ми, врешті-решт, віддаємо весь всесвіт в руки наших дітей – не квітів, а плодів нашого життя. Від їхньої освіти залежить майбутнє світу, його міць і сила. З першого

дня дитині важливо, що він отримує і що бачить перед собою. Це відіб'ється на всьому його майбутньому.

Посадивши дерево, удобривши і рясно поливши землю, людина продовжує доглядати за ним і в подальшому. Отже, виховуючи свою дитину, не можна забувати, що довгі роки вона буде будувати своє життя, дивлячись на нас. На жаль, батьки часто забувають про це. Так поступово виникає ситуація, коли батьки і діти живуть кожен своїм життям.

Батьки зобов'язані максимально захищати душі своїх дітей від негативного впливу навколишнього середовища. Навіть незначна виховна дія, наче цілюща крапля дощу, може в подальшому дати рясні пагони, визначити все життя людини.

Всесвітній день соціальної справедливості

Всесвітній день соціальної справедливості був проголошений Генеральною Асамблеєю ООН у спеціальній резолюції No A/RES/62/10 від 18 грудня 2007 року.

Починаючи з 2009 року це свято відзначається щорічно **20 лютого**.

Згідно з резолюцією, зусилля міжнародного співтовариства у сферах викорінення бідності, повної зайнятості, гідної праці, гендерної рівності, соціального добробуту та соціальної справедливості для всіх повинні бути додатково посилені.

Соціальна справедливість є основоположним принципом мирного і процвітаючого співіснування як всередині країн, так і між ними.

Для Організації Об'єднаних Націй прагнення до соціальної справедливості для всіх лежить в основі нашої глобальної місії – сприяти розвитку та повазі до людської гідності. Девізами багатьох років були і залишаються: «Досягнення соціального захисту для всіх», «Екологічно стійка економіка і суспільство».

Зрозуміло, що гідна праця в ім'я соціальної справедливості сприяє запобіганню конфліктам і підтриманню миру. Хотілося б, щоб справедливість, яка цінується від малого до великого, у всьому світі в майбутньому панувала у всіх країнах.

День спонтанної доброти

Це свято відзначається **17 лютого** в усьому світі, незалежно від громадянства, національності та релігійних переконань.

Воно було запроваджено багатьма міжнародними благодійними організаціями і прийшло з США. Не дарма кажуть: «Доброго ранку», коли зустрічаються і бажають, щоб день і вечір були добрими. Робіть добрі справи і насолоджуйтеся цим

самі! У цьому полягає простий і мудрий сенс цього свята. «Хесед Шаарей Ціон» – благодійна організація, і її головне завдання – донести добро до людей. Від заходів, що проводяться співробітниками, від самовідданої допомоги волонтерів наші клієнти постійно отримують заряд позитиву, доброти. Це свято необхідно для того, щоб люди не забували, як

важливо творити добро, не чекаючи від нього ніяких «дивідендів». Адже добро, яке ми даємо людям, неодмінно повернеться до нас сторицею.

Доброта – це якість, яка цінується незалежно від свята, тому варто показати його не тільки з нагоди побачення, один раз, але якомога частіше, і тим самим примножити радість.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Міжнародний день рідної мови був запроваджений рішенням 30-ї сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО в листопаді 1999 року і відзначається щорічно **21 лютого** з 2000 року з метою захисту мовного і культурного різноманіття.

Мови є найсильнішим інструментом збереження і розвитку нашої матеріальної та духовної спадщини. Для євреїв головними рідними мовами є іврит, їдиш і ладіно. В Україні свого часу євреї говорили і писали на їдиш, створюючи твори, які стали світовою класикою. Їдиш – це давньоєврейська мова германської групи, якою на початку XX століття говорили близько 11 мільйонів

євреїв по всьому світу. На основі наведених даних, кількість носіїв їдиш в світі можна оцінити в 500 тисяч. З часів середньовіччя ця

мова була розмовною мовою європейських євреїв. До 1917 року мова їдиш сприймалася як самостійна. Вона була визнана мовою загальної освіти та діловодства в радянських республіках. Мова їдиш була однією з державних мов Української Народної Республіки у 1917 році.

Голокост, асиміляція євреїв на Заході і в СРСР, закриття єврейських шкіл і бажання швидкими темпами впроваджувати іврит в Ізраїлі – всі ці фактори призвели до майже загального зникнення культурного життя мовою їдиш і швидкого скорочення його повсякденного вжитку.

Національні та
міжнародні
свята

2
стор.

Ірина
Мармер
"Мойсей Цетлін,
історик та поет"

3
стор.

Поради
господарці

4
стор.

Марк
Штейнберг
"Єврейський
щит СРСР"

5
стор.

Андрій
Тишков
"Одеські євреї у
світовому просторі"

6
стор.

Аркадій
Грін
"Тасмичні письмена
заговорили"

7
стор.

Ісаак
Бабель
"Фроїм Грач",
"Ді Грассо"

8
стор.

Віра
Шаховцева
"Живи простіше—
збережеш здоров'я"

9
стор.

Михайло
Гаузнер
"Неординарні
особистості"

10
стор.

Країна
Пісень

11
стор.

Дитячий
куточок

11
стор.

Посмішка

12
стор.

Служба "Мокед-Лакашіш"—737-40-21; Служба "Харчування"—737-40-11;
Програма "Медицина"—737-40-27; Культурний центр —737-40-13;
Служба волонтерів—737-40-24; Волонтерська вітальня—737-40-32;
Денний центр—737-40-30

Новини світу, України, Одеси

США виділили додатково 1,25 млрд доларів на закупівлю для України озброєння у американських виробників, а також 3,4 млрд доларів безпосередньої бюджетної допомоги Україні.

Росія провела навчання, які імітували можливий напад на Фінляндію та країни Балтії.

Придністров'я перестало отримувати російський газ. Незважаючи на відключення опалення та віяльні відключення електроенергії, а також проблеми з водопостачанням, влада відмовилася закуповувати газ з Євросоюзу через Молдову, сподіваючись на відновлення поставок.

Росія залучила до війни проти України до 180 тисяч засуджених.

Через розлив мазуту після аварії російських танкерів у районі Керченської протоки введено режим надзвичайної ситуації не тільки на узбережжі Кавказу, а й на частині узбережжя Криму. У морі загинуло понад 60 дельфінів.

НАТО направило в Балтійське море десять військових кораблів для захисту підводної інфраструктури, зокрема кабелів зв'язку.

Сенат і Палата представників Конгресу США затвердили обрання Дональда Трампа на пост президента.

В Японії у віці 116 років померла Томіко Ітоока, раніше визнана Книгою рекордів Гіннеса найстаршою людиною у світі.

Уряд Німеччини звинуватив Ілона Маска у недопустимому втручанні у вибори.

Учасники Контактної групи з питань оборони України (формат "Рамштайн") з початку війни надали Києву понад 126 млрд доларів військової допомоги та прийняли рішення про додаткові пакети військової допомоги на суму 2 мільярди доларів.

На початок січня КНДР втратила у війні РФ проти України не менше за 4 тисяч військових.

Трамп опублікував карту США і Канади, позначених одним кольором, з написом "Сполучені Штати".

П І Д С У М К И 2 0 2 4 Р О К У

Закінчився 2024-й календарний рік. За цей період Хесед обслужив **7478** клієнтів, які проживають у **138** населених пунктах Одеської та Кіровоградської областей. Це пенсіонери і діти, хворі і здорові, євреї і члени їхніх сімей, працюючі і ті, хто пішли на заслужений відпочинок. Крім того, Хесед надав допомогу **1084** нужденним євреям та їхнім сім'ям у віці від 18 до 59 років.

Слід підкреслити, що у своїй діяльності Хесед неухильно збільшує кількість, якість та обсяг послуг, що надаються клієнтам. Жодна благодійна організація в Одеській і Кіровоградській областях не може зрівнятися з Хеседом за кількістю клієнтів, що регулярно обслуговуються, різноманітністю програм і послуг.

На сьогоднішній день існує більш ніж **80** програм, що задовольняє **42** види життєвих потреб, кожна з яких поділяється на кілька видів.

Наприклад, медичні послуги включають комп'ютерну томографію, протезування зубів, хірургію катаракти тощо.

Значну допомогу клієнтам надає відділ соціального захисту: матеріальну підтримку на банківську картку отримали **4020** осіб, в торговій мережі «Копійка» — **284**, привозили гарячі обіди — **12** особам.

У 2024 році **965** клієнтів Хеседу перебували під патронатом **467** соціальних працівників; більш ніж **4000** клієнтів придбали продукцію в торгових мережах Одеси та області за банківськими картками, **282** клієнта — продукцію в ТМ «Копійка».

У сервісі «Мокед лакашіш» послугами пральні скористалися більш ніж **460** клієнтів, **233** особи отримали допомогу з побутовим ремонтом; **161** — з ремонтом сантехніки, **65** — з ремонтом одягу.

За програмою «Зимова допомога» **3610** клієнтам були нараховані гроші на оплату комунальних послуг, на придбання вугілля, дров. **912** осіб отримали засоби особистої гігієни, **594** — миючі засоби.

Понад **1284** хворих та знедолених клієнтів, які перебували у критичному стані, отримали послуги з фонду екстреної допомоги, у тому числі **1060** — лікарські засоби для операцій та лікування після операцій, понад **250** — комп'ютерної томографії, протезування зубів, хірургії катаракти, санаторно-курортного лікування тощо.

За програмою «Турботливе спілкування» **607** клієнтів отримали в оренду смартфони, у самій програмі взяли участь **606** клієнтів.

Не реабілітаційне обладнання орендували — **97** клієнтів, реабілітаційне — **435**.

Нові медичні послуги з реабілітації після інсульту надали **26** лежачим клієнтам.

559 клієнтів Хеседу, які потребують спілкування, відвідали онлайн-заходи клубу.

У Денному центрі **89** клієнтів брали участь у майстер-класах з розвитку моторики, обмінювалися сімейними рецептами догляду за шкірою та волоссям, весь весняно-осінній сезон їздили з учасниками проекту «Кешер Дорот» на морське узбережжя для спільних зустрічей та участі у майстер-класах, по понеділках отримували психологічну допомогу у спільному проекті «Ор Шалом», при кожній зустрічі в Денному центрі брали участь від **8** до **12** клієнтів, найяскравіші зустрічі завантажувалися на сторінку Facebook.

У програмі «Слабозорі» зареєстрований **221** клієнт, для них було виготовлено **263** пар окулярів.

На обліку в програмі «Слабозорі» перебуває **156** клієнтів.

Тим, у кого погіршився слух, було видано **41** слуховий апарат Re Sound, батарейки для слухових апаратів отримали **79** клієнтів.

Майже у всіх службах і програмах Хеседу в рамках проекту «Крила доброти» працюють **160** волонтерів. Усі вони добровільно і безоплатно віддають свій час і роботу, допомагаючи співробітникам Хеседу своєчасно і ефективно реалізовувати широкий спектр благодійних послуг, які пропонують клієнти. Волонтери проекту «Крила доброти» отримали нагороду «Marshal» від «Джойнту» і грант у розмірі 5000 доларів.

Волонтери очолюють студію «Арт-Магія», в якій кілька творчих напрямків: «Прикладне мистецтво», «Живопис картин за номерами», «Декупаж». Щомісяця їх вітали з днем народження. Для них регулярно проводилися онлайн-конференції на такі теми: «Екскурсії по Одесі», «Літературні зустрічі», «Нехадім шел сафта» («В гостях у бабусі») — про те, як люди «золотого віку» передають свій досвід молодому поколінню (у програмі брали участь діти і онуки клієнтів). В рамках «Волонтерської вітальні» успішно пройшли програми «Взаємодія», «Уроки іудаїзму».

14 волонтерів, які чергували за проектом «Крила доброти»,

щодня отримували дзвінки з «Гарячої лінії», відповідаючи на запитання клієнтів.

На прохання кураторів, **8** волонтерів інформували клієнтів про щоквартальні нарахування.

Багатьох волонтерів заохочували сертифікатами, подяками, продуктивними та непродовольчими наборами.

Культурний центр продовжував проводити онлайн-конференції для клієнтів Хеседу. Пройшли концерти, присвячені порам року: «Осінні визирунки», «Зимовий пейзаж», зустрічі з митцями міста, програми за участю творчих колективів Культурного центру Хеседу. Новою барвою творчої діяльності талановитих виконавців Хеседу став показ наших неординарних проектів за територіальними межами Культурного центру: у бібліотеці імені К. Г. Паустовського, у Будинку-музеї імені М. К. Реріха. Ці виступи

були тепло прийняті одеситами і гостями міста. За участю учасників колективів Культурного центру відбулася «Макаб'яда по-одеськи», «Бал волонтерів»,

присвячений Міжнародному Дню волонтерів, а також семінари, які були ініційовані проектом «Крила доброти» на платформі Zoom. Основною онлайн-конференцій залишається проект «Університет без кордонів», який був підтриманий «Джойнтом» і отримав Грант, потім з'явився новий напрямок, запропонований «Джойнтом» — проект «Турботливий зв'язок».

Після отримання нових смартфонів у конференціях брали участь не тільки клієнти з Одеси, а й з Балти, Кропивницького, Ізмаїла. Зараз використовується **535** смартфонів.

Для слухачів в Одесі та на периферії створено **14** невеликих груп, основним напрямком яких є спілкування і знайомство.

Про багатогранність програм свідчать назви їх рубрик: «Художник і його муза», «На сторінках історії єврейського театру», «В гостях у колекціонерів», «Легенди одеського театру», «Видатні шахісти Одеси».

В онлайн-режимі було проведено по **50** конференцій: «Ерудит», «Шаббат шалом», а також зустрічі груп для спілкування з психологом, лікарем широкого профілю, спеціалістами з оздоровчої гімнастики, по арт-терапії, початковій роботі з комп'ютером. З успіхом працюють групи «Музичні посиденьки» і «Книжкова полиця», а

також **8** малих груп з акцентом на зворотний зв'язок.

Продовжується процес спілкування клієнтів Хеседу з творчими колективами Культурного центру і в оффлайн-режимі: працюють хор, танцювальний колектив, театральна студія, літературна студія, есперанто-клуб, шахова вітальня, «Романтична вітальня», гуртки «Поговоримо на ідиш» та «В'язання гачком», «Соборка», кафе кросвордистів, клуб колекціонерів, «Недільні програми», бібліотека.

Традиційно проведені концертні програми, передусім присвячені великим єврейським святкам (Рош-а-шана, Сукот, Ханука, Ту бі-Шват, Пурім), Дню міста та ін.

Шість разів клієнти відвідували віртуальні екскурсії по Будинку-музею імені М. К. Реріха, знайомлячись з творчістю ізраїльських художників.

Спеціально для категорії клієнтів — тимчасово переміщених осіб — створено творчий напрямок «Знайомство з визначними пам'ятками Одеси».

За підтримки «Джойнта» проведені нові віртуальні зустрічі в проекті «Вони були першими», який присвячений нашим землякам та одноплемінникам першовідкривачам у різних сферах людської діяльності. Почав роботу новий кружок «Вчимося малювати».

Літературна студія «Одкровення» продовжила свою творчу діяльність. Було проведено **49** зустрічей членів студії онлайн та **49** оффлайн, на яких **22** поети вивчали теорію віршування, знайомилися з творчістю класиків і сучасників. Студійці виступали у бібліотеках Одеси: ім. І. Франка, К. Паустовського, Е. Багрицького, Будинку вчених, Будинку-музеї імені М. К. Реріха, Художній галереї Міського саду. Вийшли з друку книги поезії та публіцистики у **4** поетів студії, проведено **4** творчих вечора.

У новому календарному 2025 році перед колективом БФ «Хесед Шаарей Ціон» стоять значні та відповідальні завдання щодо покращення кількості та якості благодійних послуг при одночасному зниженні непродуктивних витрат, кількості виробничого персоналу, оптимізації організаційних структур.

Різнноманітна діяльність програм і сервісів Хеседу висвітлювалася в газеті «Добра справа», Facebook і YouTube.

Шановні друзі, сподіваюся, що з вашою допомогою і моральною підтримкою ми неминуче в пореємося з усіма організаційними і фінансовими проблемами.

**Генеральний директор
БФ «Хесед Шаарей Ціон»
Анатолій Кесельман**

МОЙСЕЙ ЦЕТЛІН, ІСТОРИК ТА ПОЕТ

ІРИНА МАРМЕР

Сьогодні важко уявити історію російської та української поезії ХХ століття без уродженців нашого краю, поетів Арсенія Тарковського, Дона Амінадо, Арго (Гольденберга), Анатолія Величковського, Юрія Дарагана, Леоніда Чернова, Яра Славутича, Володимира Базилевського, Дем'яна Бедного та ін.

Нині маємо доповнити цей чудовий реєстр ще одним ім'ям – Мойсея Наумовича Цетліна (1905-1995).

У 1986 році в московському щорічному альманасі «Поэзия» був надрукований дивовижний вірш про Єлисаветград часів громадянської війни під назвою «Маруся-Анархістка (1918)». Білий (неримований) вірш буквально заворює кінематографічною візуальністю, чеканим ритмом, оригінальним баченням трагічних подій: а головне, він – автобіографічний!

Всем телом слившись с броневой машиной,
увешанная лентами крест-накрест
патронов боевых для пулемета,
она промчалась словно триумфатор
по Елисаветграда улицам пустым.
Никифорова, гимназистка в прошлом,
мне показалась Жанной д'Арк тогда,
летающей с лилиями к Орлеану.
Рвет ветер яростный над нею черный стяг.
Ее приверженцы, отчаянная свита,
красавицу бандитку охраняли,
готовые сразить любую тень,
грозящую победной колеснице.
Ей дали бой у города, и я
вернул украденные накануне
две ленты, нужные для обороны.
Хоть мне еще тринадцать не сровнялось,
но я считал себя участником сраженья
и был суров, как гражданин Кале,
в борьбе за безопасность и спасенье
родного города.

Щодо особистості знаменитої анархістки, то розглядаючи її фото та читаючи спогади сучасників, дивуєшся з того, що автору віршів Маруся Никифорова уявлялась красунею. Це одна з найзагадковіших постатей серед українських отаманів часів громадянської війни. Можливо, 12-річний Цетлін бачив не

саму отаманшу Марусю, а одну із самозванок (про це є свідчення у місцевій пресі), яку більшовики розстріляли в 1919 році в Єлисаветграді. «Могила Марусі Никифорової» на кавалерійському плацу після громадянської війни показували гостям міста.

Втім, нас більше цікавить особистість поета. Публікація у такому авторитетному виданні як альманах «Поэзия» (друкований орган Спілки письменників СРСР) свідчила, що Мойсей Цетлін – людина відома і шанована у світі поезії.

Цетлін Мойсей Наумович народився 28 липня 1905 року в Єлисаветграді в єврейській родині. Мав старшу сестру. Батько був власником невеликого сільськогосподарського заводу. Мойсей закінчив п'ять класів Єлисаветградського земського реального училища.

Після григор'євського погрому, вбивства бабусі та повного розорення родина переїхала у 1919 році з Єлисаветграда до Катеринослава, де Мойсей здобував освіту у вечірньому технікумі.

У 1922 році родина знову переїжджає, тепер до Москви. Вищу освіту Мойсей Наумович здобув у МДУ ім. М. В. Ломоносова на історичному факультеті. Після закінчення навчання він розпочав свою викладацьку діяльність аспірантом кафедри історії середньовіччя в університеті, згодом викладав латинську мову в різних вищих навчальних закладах.

Мойсей Наумович був тактовним, стриманим та доброзичливим до всіх. Студенти його поважали та любили – це і було головною оцінкою якості викладання, але одного дня на нього

написав донос його ж студент. Цетлін пішов на допит, прихопивши з собою вузлик з речами, – правда, обійшлося. Є непідтверджені дані, що він одного разу читав кілька лекцій особисто для Сталіна та, нібито, зміг врятувати з катівень НКВС декількох невинно заарештованих перекладачів.

У воєнні роки Мойсей Цетлін вів оборонну роботу в Московському університеті. Він гасив на даху історичного факультету запальні бомби, брав активну участь в інших оборонних заходах щодо захисту столиці від німецько-фашистських загарбників, а також працював над дисертацією.

Захист його дисертації «Єврейська діаспора в XII столітті в зображенні Веніаміна Тудельського і Петахія Регенсбургського» відбувся на Вченій Раді історичного факультету Московського педінституту.

Наукова робота М. Цетліна висвітлює економічну природу, соціальний лад і культурне життя єврейської громади в перше сторіччя хрестових походів. Спираючись на історичні джерела, автор показав: неповноцінний, очима німецьких расистів, єврейський народ відіграв велику прогресивну роль у розвитку економічного життя вже раннього середньовіччя, домігся культурного розквіту своїх громад у Південній Європі і на Сході.

Наукова праця Цетліна була високо оцінена видатними вченими-істориками і привернула увагу преси СРСР, США, Канади, Англії, Франції, Болгарії, Палестини, Південної Африки, Мексики, Куби, Уругваю.

Мойсей Наумович був справжнім поліглотом: перекладав з латини, арамейської, давньогрецької, давньоєврейської, італійської, англійської, французької, хорватської та інших мов. Як досконалий знавець античної літератури Цетлін зробив переклад праці римського діяча VI століття, філософа і теолога Боеція «Утешение философией». Популярну в Європі поему «Гра в шахи» італійського поета-гуманіста Марка Ієроніма Віде також переклав російською Цетлін.

Знавець мов, Мойсей Наумович перекладав дуже багато і був високо оцінений саме як перекладач. При цьому він все життя писав вірші. Ще в 1928 році його творчість схвалив поет Сергій Городецький. Численні публікації віршів М. Цетліна в останні десятиліття життя (вибірki його віршів з'являлися в різних газетах, у щорічнику «День поезії», в журналах «Огонек», «Новый мир») мало сприяли офіційному визнанню. Майже непоміченою літературознавцями залишилася і єдина, видана в 1985 році збірка оригінальних поезій «Линии ливня» (Москва, «Советский писатель»).

По-справжньому «відкрив» Мойсея Цетліна поет і літературознавець Михайло Синельников: «Он был автором тысяч стихотворений, самые ранние из которых датированы годами гражданской войны. Не менее сотни кажутся мне выдающимися, и это много. Мойсея Цетлина считаю одним из лучших русских поэтов второй половины XX века».

Поезія Цетліна ненав'язлива, мудра, позбавлена суєтності. Біблійні мотиви в його творчості чергуються з античними, середньовіччя – з сучасністю. Поету було притаманне пророче бачення історії взагалі і зокрема – історії нашої країни.

Вже після смерті М.Н. Цетліна великі добірки його віршів, стараннями поета Михайла Синельникова, були опубліковані в авторитетних московських літературних журналах «Знамя» та «Новый мир».

У 1998 році Спілка письменників за допомогою вдови поета Т.М. Соколової влаштувала вечір пам'яті Мойсея Цетліна в Малому залі Будинку літераторів.

Лише у 2006 році у Санкт-Петербурзі вийшла посмертна книга віршів і перекладів М.Н. Цетліна «Высокое косноязычье», а в 2007 році його творчість була представлена в антології «Украина. Русская поэзия. XX век».

Але все це було вже без нього...

За матеріалами краєзнавця та історика Володимира Боська та wiki.

Ірина Мармер

К у м е д н і в и п а д к и

На екзамені

Сталася ця історія в одному з електротехнічних інститутів.

На першому курсі був такий предмет – фізична хімія. Його вів дуже шановний викладач, професор Ліпкін. Основним підручником із цього предмету була «Загальна хімія», автор підручника – Глінка. Ця книга за товщиною дуже сильно була схожа на Біблію. До екзамену ті, хто був більш посидливим і працюючим, запаслися «бомбами». Ті, хто лінивіше, взяли з собою цього монстра – «Загальну хімію» Глінки.

Іде іспит, тиша, як у труні, предмет складний. У якийсь момент один із студентів не справляється з керуванням цим талмудом і книга падає на підлогу. Лунає звук, який можна порівняти з гуркотом 12-годинного пострілу гармати. Усі здригаються і замирають у нервовій напрузі.

Ліпкін піднімає голову і громовим голосом запитує:

—Що це було?

Студент, ні секунди не замислюючись, випалює:

—Промокашка впала!

Аудиторія гуркотить. Серед загального сміху лунає голос викладача:

—Заліковку! П'ять —за кмітливість!

І справді поставив «п'ять».

Подружжя

Чоловік сидить у Інтернеті. Раптом чує приглушений голос дружини:

Ні-ні, любий, сьогодні не можу, давай зустрінемося завтра.

Тут же чоловік врывається до кімнати, де з журналом у руці сидить його дружина:

— Ти з кимось розмовляєш? Де телефон?

— Ні. Я читаю жіночий журнал, цікава стаття. Ти тільки послухай.

У статті 50 дуже простих і зрозумілих фраз, які треба голосно прочитати вголос, типу: «Дорогий, винеси, будь ласка, сміття», «Коли ти нарешті приб'єш гардину?»

І тут говориться, що зайнятий своєю справою чоловік, почує лише сказану півшепотом п'ятдесят першу фразу. І дивись,, мій любий, автори статті не брешуть.

Шановні клієнти!

У Культурному центрі Хеседа відкривається новий творчий напрям "Клуб філофоністів" для всіх, хто буде радий послухати цікаві музичні та літературні записи, які є на платівках.

Ви зможете запропонувати свої теми, поділитися платівками для проведення конкретної зустрічі.

Н О В И Н И З І З Р А І Л Ю

Ізраїльська авіакомпанія "Ель-Аль" оголосила про продовження скасування рейсів до Москви до кінця березня 2025 року.

Найбільша єврейська гімнастка Агнеш Келті здобула 10 олімпійських медалей, у тому числі 5 золотих. Під час Голокосту вона переховувалась під вигаданим ім'ям. Померла 2 січня у віці 104 років.

3 7 жовтня 2023 р. загинув 891 військовослужбовець та 5569 військовослужбовців було поранено. З них 329 військовослужбовців загинули у боях 7 жовтня.

ЦАХАЛ знищив підземний об'єкт із виробництва ракет у глибині сирійської території. Він знаходився за 200 кілометрів від Ізраїлю, на його будівництво пішло сім років.

На тлі спроб судового переслідування солдатів ЦАХАЛу набула чинності заборона на публікацію особистих даних військовослужбовців, які беруть участь у бойових діях.

Армія оборони Ізраїлю оголосила початок антитерористичної операції з викорінення тероризму в Дженині – "Залізна стіна".

Ізраїль і ХАМАС уклали угоду про тимчасове припинення вогню з поступовим вихідом ізраїльських військ із Сектору Газа, звільненням усіх живих заручників-ізраїльтян, які утримуються з 7 жовтня 2023 р., в обмін

на 1900 арабських терористів, убивць, засуджених до десятків довічних термінів. Угода викликала численні протести в Ізраїлі та ставить під сумнів збереження урядової коаліції. Частина протестувальників, близькі яких загинули на війні або внаслідок терактів, перекирили в'їзд до Єрусалиму.

Першого дня перемир'я до Гази прибули понад 630 вантажівок з гуманітарною допомогою. Незважаючи на заборону влади, в Палестинській автономії звільнених терористів зустріли прапорами ХАМАСу та "Хізбалли".

29 медалей – 16 золотих, 4 срібних та 9 бронзових – здобула збірна Ізраїлю на чемпіонаті світу з плавання у крижаній воді, що завершився в італійському Мольвено. На рахунку ізраїльських спортсменів також є кілька світових рекордів.

Трамп скасував заборону адміністрації Байдена на постачання Ізраїлю важких авіабомб.

ЦАХАЛ продовжує діяти на півдні Лівану у зв'язку із закінченням 60-денного терміну з дня оголошення про припинення вогню через невиконання ліванською армією умов угоди.

Оголошено про рапорти про відставку, подані начальником генерального штабу ЦАХАЛу Герці А-Леві та командувачем Південного округу ЦАХАЛу Ярона Фінкельмана.

ЦЕ ЦІКАВО!

У космосі знайшли другу Землю: на планеті 20 градусів тепла і майже така сама атмосфера

Астрономи майже впевнені, що їм пощастило виявити планету, яку можна назвати другою Землею.

Екзопланета під кодовим номером KOI-3010.01 більша і важча за нашу з вами планету.

Однак хімічний склад, розподіл суші та океанів майже аналогічний.

За оцінками вчених, тут може бути близько 20 градусів тепла, що робить світ дуже комфортним для життя.

KOI-3010.01 знаходиться в 1213,4 світлового року від Сонячної системи. Планета в 1,78 разів більша за Землю і вдвічі важча.

Вона обертається навколо зірки зі швидкістю 60,87 земного дня, але все ще залишається в зоні, придатній для життя.

Найголовніше – тут є атмосфера. Її щільність та склад аналогічні земним. Так, принаймні, вважають учені. На 65% KOI покрита океаном – на Землі океан займає 70,8%. Крім того, планета вдвічі старша за Землю, а значить і життя могло з'явитися тут раніше.

Імовірність наявності життя становить 84%.

Точніші відомості про KOI вдасться отримати лише через кілька років. Вчені планують досліджувати її детальніше за допомогою радіотелескопа.

ПОРАДИ ГОСПОДАРЦІ

Кулінарні помилки, які псують смак їжі

Якщо ви хочете приготувати м'ясо з хрусткою скоринкою, його потрібно викладати на сковорідку так, щоб шматочки не стикалися один з одним. Тоді страва буде тушуватися, а не смажитися.

Хрустка скоринка на м'ясі може не виходити ще й через те, що ви використовуєте для смаження сковороду з антипригарним покриттям. Такий посуд нагрівається слабкіше, ніж звичайний, тому його краще залишити для омлетів, млинців і оладок. Для м'яса використовуйте сковороду-гриль або чавунну сковороду.

Під час смаження овочів і для створення хрусткої скоринки на м'ясі необхідна добре розігріта сковорідка. Досвідчені кухарі кажуть: «Якщо ти вважаєш, що сковорідка вже досить гаряча, то почекай ще дві хвилини і тільки тоді приступай до готування».

Оливкова олія при перегріванні втрачає всі свої корисні властивості та починає горіти, що може повністю зіпсувати смак ваших страв. Тому залиште її для заправки салатів, а для смаження використовуйте рафіновану соняшникову.

Багато хто відміряє кількість інгредієнтів для тіста за допомогою склянки, забуваючи при цьому, що в неї поміщається різна кількість сипучих і рідких продуктів. Тому краще використовувати для цього кухонні ваги.

У часнику міститься набагато менше води, ніж в інших овочах, він дуже швидко підгорає і може надати стравам неприємний їдкий присмак. Тому його потрібно додавати наприкінці приготування або викласти на

сковороду на 2-3 хвилини, а потім прибрати.

М'ясо, вийняте з холодильника, потрібно довести до кімнатної температури. Так воно нагріватиметься більш рівномірно, і ви уникнете ситуації, коли зовні все вже готово, а всередині шматок ще сирий. Це ж правило стосується і запікання м'яса в духовці.

Якщо вам кортить скоріш спробувати готову страву, у випадку з м'ясом краще зачекати 2-3 хвилини, перш ніж його різати. Тоді всі соки розподіляться більш рівномірно, а смак стане більш насиченим.

Не потрібно занадто часто перевертати страву, яка готується, інакше ви отримаєте сік, що витік із м'яса, паніровку, що обсипалася з риби, і невизначну кашу замість сирників.

Якщо під час варіння круто зварених яєць жовтки перетворюються на субстанцію сірого кольору, а білки за смаком більше нагадують гуму – найімовірніше, ви їх просто тримаєте на вогні більше часу, ніж потрібно. Щоб домогтися правильного кольору і необхідної консистенції, приберіть яйця з плити одразу після закипання і залиште під кришкою в гарячій воді на 10 хвилин. Тоді білок і жовток дійдуть до потрібної кондиції одночасно і не зіпсуються.

Для того щоб ваш кисіль мав смак, аромат і колір свіжих ягід, сік віджати з них кип'ятити не потрібно. Варити потрібно тільки вже віджаті ягоди, цукор і крохмаль – до густоти. Сік із віджатих ягід необхідно вливати саме в кисіль.

ПРИТЧИ

Отрута в серці

Якось давно в одному селі жила дівчина. За давнім звичаєм після весілля вона перейшла жити до будинку свого чоловіка. Але дуже незатишно було молодій невістці зі свекрухою.

Та її постійно повчала і у всьому дорікала.

Якось уранці вирушила молода жінка до знахаря, який жив на околиці лісу.

—Що привело тебе до мене, красуне? Хочеш мужика приворожити, – спитав дід.

—Ніхто мені не потрібний. Я свого чоловіка люблю. Але з матір'ю його жити не можу

—Що ж ти від мене хочеш?

—Прошу тебе, допоможи мені. Дай мені отруту, щоб отруїти її.

—Чи на цьому щастя своє збудуєш? Ну, та гаразд. Жаль мені тебе. Дам я тобі зілля. Щоранку будеш заварювати його і напувати цим чаєм мати свого чоловіка. Та тільки пораду маю для тебе.

— Яку? Говори, все виконаю, аби якнайшвидше позбутися цієї змії.

—Село наше чутками швидко наповнюється. Запідозрять тебе. Так от, щоб цього не сталося, зміни своє ставлення до свекрухи. Стань ласкавою, привітною, посміхайся. Недовго доведеться тобі мучитися.

Так і вчинила жінка. Ще півні не встигнуть заспівати, а вона встає, хліб вимішує, пече, кашу готує, зілля для свекрухи заварює. І ласкаво так запрошує

її скуштувати чудо-чай. Мамою кличе, слухається у всьому. Чоловік не натішиться: як рідні стали мати та дружина. Свекруха невістку обожнює. І та любов'ю щирою відповідає.

І одного разу поспішила невістка знову до знахаря, та в ноги йому кинулася зі сльозами:

—Дідусю, благаю тебе. Адже ти все можеш. Дай протиотруту. Надто багато чаю заварила я свекрусі. Помре. А вона мені матір'ю турботливою стала.

—Люба моя, заспокойся. Я дав тобі ароматні трави, з яких ти варила для свекрухи смачний та корисний чай. Отрута була в твоєму серці, але з Божою допомогою ти її позбулася.

Я вибачив, а ви носили

Одного разу чоловік купив на базарі овочі. Приїхавши додому, він виявив, що торговці замість товару підклали у візок ящики з камінням. Чоловік засмутився. Але, вирішивши залишити це на совісті торговців, викинув каміння та продовжував жити як раніше.

Через кілька років у його будинок постукали. Коли чоловік відчинив двері, на порозі стояли старі люди.

— Це ми тоді обдурили тебе, ми прийшли просити вибачення.

— Я пам'ятаю той випадок, — відповів чоловік. — Я пробачив вам того ж дня, викинувши каміння.

— А ми носили їх сорок років у своїх душах, — зітхнули торговці.

Марк Штейнберг

"ЄВРЕЙСЬКИЙ ЦИТ СРСР"

Продовження. Початок у № 177

ТАНКИ НА КУРФЮРСТЕНДАММ

Скорочено

ТАНКИ НА КУРФЮРСТЕНДАММ

Бригада **Абрама Темника** завжди йшла в передовому загоні своєї армії. Вона першою дійшла до Вісли і форсувала її, потім відзначилася в боях на Сандомирському плацдармі, а в січневому наступі прорвалася до Познані і 28 січня однією з перших увірвалася до Німеччини в районі Куммерсдорфа. І ось - Берлін!

20 квітня 1945 року командувач 1-ї гв. танкової армії генерал Катков викликав полковника Темника і наказав йому, діючи в передовому загоні армії, прорватися до Берліна і не пізніше 25 квітня заволодіти його східним передмістям. І Абрам Матвійович виконав наказ командувача. Проорюючи страшні Зеєловські висоти, збиваючи ворожі заслони, його бригада до кінця 24 квітня увірвалася до передмість фашистської столиці, а потім, долаючи опір німців, вийшла до Тельтов-каналу. Темник на головному танку, стоячи у люку з бойовим прапором бригади, першим увійшов до берлінського району.

Шарлотенбург. І ще кілька днів йому випало воювати у ворожому лігві. 27 квітня, перебуваючи у своїй командирській машині, командир особисто повів групу танків до Рейхстагу. На жаль, під час підходу до нього танк був підбитий фаустпатроном. Темник отримав поранення в живіт і наступного дня помер у шпиталі.

...**Давид Драгунський** вступив у перший бій з нацистами в липні 1941 року командиром танкової роти і воював до Перемоги, з перервами на лікування тяжких ран. Після шпиталю в серпні 1943 року Драгунського було призначено командиром 1-ї гвардійської механізованої бригади, він успішно командував нею в боях, поки не був поранений осколком у живіт. Проте у шпиталі він не дотримався терміну лікування, трохи одужавши, попросився на фронт і прийняв командування 55-ю гвардійською танковою бригадою. Він прославив її бойовими справами і отримав від танкістів прізвисько "Давид - Вперед", тому що улюбленою командою його була: "Бригада, за мною, вперед!"

Полковник Драгунський завжди прагнув, щоб саме його бригада йшла в передовому загоні всієї танкової армії, і на своєму командирському танку часто першим вривався в бойові порядки німців. Він бився запекло, не щадячи себе. Ще у 1942 році дізнався Давид, що німці винищили у селі Святка Брянської області всю велику сім'ю Драгунських — 74 людини. Матір закололи багнетом, старшу сестру спалили живцем, батька та молодшу сестру знайшли у російській сім'ї та розстріляли. 89-річного діда повісили, шестимісячному племіннику прикладом розбили голову.

Та й два рідні брати Давида загинули на фронті. Було за що цьому воїну-єврею мститися нацистам! У листопаді 1943 року Драгунський знову — вкотре! — поранений, але залишається у строю. Але вже через місяць його скошило тяжке поранення, він пережив стан клінічної смерті, і після одужання лікарі постановили звільнити Давида з армії. Однак командувач 3-ї гвардійської танкової армії генерал Рибалко,

який цінував безстрашність свого комбрига, надіслав до шпиталю телеграму: "Прошу Давида Драгунського разом зі мною війну закінчити", і лікарі задовольнили прохання знаменитого командувача.

Давид повернувся у червні 1944 року, сів у головний танк і повів бригаду вперед.

За мужність і доблесть, виявлені в боях на Сандомирському плацдармі, полковнику Драгунському у вересні 1944 року було присвоєно звання Героя Радянського Союзу. Але відкрилася стара рана, і він знову потрапив до шпиталю, знову не долікувався і став до строю. 25 квітня 1945 року він, на чолі своєї бригади, одним з перших увірвався в Берлін і вийшов на з'єднання з танкістами 1-го Білоруського фронту.

...Фронтіві друзі вважали **Наума Марковича Секунду** заклятим. Ще б пак! Пройти дорогами війни від Львова до Сталінграда і назад — до Берліна, як кажуть: від дзвінка до дзвінка і не отримати навіть подряпини! При тому, що Секунда був офіцером переднього краю і в тилу опинявся лише за нагоди формування свого з'єднання, для отримання поповнення або нової техніки. Деякі натякали на незвичне прізвище цього єврея: Секунда — і говорили, що його Бог цим відзначив.

Так чи інакше, але служив він у Червоній Армії з 15 років, додавши собі два роки, бо в дитячому будинку його свідоцтва не було, зростом він і на 20-річного тягнув і дуже хотів до військового училища. Війну зустрів капітаном, командиром роти і в ході неї став командиром батальйону і комбригом, відповідно — майором і підполковником. Свою 95-ту танкову бригаду, — згодом гвардійську, Бобруйсько-Берлінську, Червонопрапорну і ордена Суворова, — Наум Маркович сформував сам навесні 1943 року і всі ці звання та нагороди бригада отримала під його командуванням.

Та й сам підполковник Секунда нагородами не був обділений: за доблесть, виявлену в Вісло-Одерській операції, представлений до Героя Радянського Союзу, але нагороджений орденом Суворова — досить рідкісний випадок, оскільки такі ордени давали командирам набагато вищого рангу.

Отримавши від генерала Кириченка, командира свого корпусу, завдання: діючи в передовому загоні, увірватися до Берліна і, не вступаючи у вуличні бої, просуватися в напрямку Рейхстагу, підполковник Наум Секунда це завдання перевиконав. Його бригада першою прорвалася до Рейхстагу і взяла участь у його штурмі разом із бійцями стрілецького полку, яким командував полковник Зінченко. Це ім'я і цей полк присутні в будь-якому описі штурму рейхстагу. Немає в цих описах лише імені Наума Марковича Секунди — звичайного єврейського імені при такому екзотичному прізвищі.

...У своїх спогадах командир 1-го мехкорпусу генерал-лейтенант **Семен Кривошеїн** описує дуже символічний епізод:

«...Через пару годин після взяття Бернау, на передовому НП мого корпусу в околицях Берліна, до мене підбіг командувач артилерією нашої 2-ї танкової армії генерал-лейтенант **Григорій Давидович Пласков** і, не привітавшись навіть, закричав:

— Дивись, Семен, дивись Кривошеїн, як мої артилеристи, перші на всьому фронті, перші на цій війні, відкривають вогонь по проклятому Берліну!

Пласков взяв тангенту у свого радиста і закричав у мікрофон: я — П'ятий, я — П'ятий! І скомандував по радіо відкритим текстом:

— По цілі номер Один, по **С. Кривошеїну** проклятому Берліну, усіма батареями, дивізіонами та полками, 20 снарядів швидко — вогонь!

За кілька секунд нас оглушив потужний гуркіт, і перші снаряди з сотень стволів розірвалися в Берліні. А Пласков плакав і кричав, перебиваючи грім своїх гармат:

— Дивись, Сьома, ти тільки поглянь! Єврей Григорій Пласков б'є Гітлера, б'є цього сукиного сина прямо по голові! Бийте, бийте його, хлопці! Бийте, за Бабин Яр, за муки мого народу! Вогонь, ще вогонь, більше вогню!

Після перших залпів з Бернау вирвалася велика колона тридцятьчотвірок і, з маршу розгортаючись у бойову лінію, кинулася до Берліна. Пласков вигукнув:

— Лихо йдуть! Хто це? - Я відповів: Мій передовий загін, як завжди — бригада Вайнруба. Григорій зрадів: Добре, добре! Євсей прорветься, не сумніваюся, вже він-то прорветься!

Генерал Пласков говорив про командира 219-ї танкової бригади полковника Євсея Григоровича Вайнруба.

... Євсей Григорович Вайнруб народився в 1909 році в Борисові. Війну зустрів у червні 1941 року, командує танковою ротою. 3 27 грудня 1944 року — командир 219-ї гв. танкової бригади 1-го механізованого корпусу. Цим корпусом командував генерал-лейтенант Семен Мойсейович Кривошеїн, син воронезького єврея. 3 15 січня по 18 березня 1945 року його корпус пройшов з боями близько тисячі кілометрів, брав участь у звільненні 47 польських міст, знищив понад 30 тисяч солдатів і офіцерів противника.

А в передовому загоні корпусу незмінно йшли танкісти підполковника **Євсея Вайнруба**. Вони відзначилися в боях при звільненні Польщі. Указом Президії Верховної Ради СРСР від 6 квітня 1945 року «за вміле командування бригадою і проявлену мужність і героїзм у боях з німецько-фашистськими загарбниками підполковнику Вайнрубу Євсею Григоровичу присвоєно звання Героя Радянського Союзу». І — буває на війні й таке — цим же указом звання Героя було присвоєно його молодшому брату генерал-майору танкових військ Матвію Григоровичу Вайнрубу.

21 квітня 1945 року бригада Євсея увірвалася на північно-східну околицю Берліна. Не звертаючи уваги на шквальний вогонь, Євсей вів свої батальйони до центру ворожої столиці. Цей комбриг — один з героїв мого нариса. Решта теж були танкістами, але,

на відміну від колись знаменитої пісні «Три танкісти, три веселих друга...», їх було четверо. І складала вони не «екіпаж бойової машини», як у пісні, а командували танковими бригадами на різних фронтах Великої Вітчизняної війни. Доля, однак, звела їх напередодні Перемоги там, куди всю війну прагнула потрапити ця четвірка євреїв. До Берліна були спрямовані всі помисли радянських солдатів, офіцерів, генералів. Кожен мріяв першим увірватися в місто-монстр. Але у цієї четвірки були особисті рахунки з нацистами, і вони йшли до їх лігва як месники, з непохитною волею і впевненістю в успіху, бо вели за собою могутні танкові бригади.

Танкова бригада — особливе з'єднання: понад тисячу солдатів і офіцерів у чотирьох батальйонах на сотні танків і 110 автомобілів і броньовиках. Танки середні, в основному Т-34. Їх висока рухливість, маневреність, нищівний вогонь і броня дозволяли хороброму й умілому командиру громити противника з маршу, швидко розгортаючись для бою і, головне, невпинно прагнути вперед, не озираючись на фланги, не підтягуючи тилів.

Такі високі оперативні якості танкових бригад давали можливість використовувати їх як передові заїни танкових корпусів і армій, ставити на чолі потужних броньованих клинів прориву. І, якщо вів бригаду доблесний командир — успіх був можливий, хоча ризик величезний, бо з ворогом танкісти зустрічалися першими.

Саме такими — безстрашними й умілими комбригами і були ці четверо євреїв. Про це добре знали їхні командири корпусів. Тому для прориву на Берлін, у передові заїни своїх з'єднань вони поставили танкові бригади Євсея Вайнруба, Абрама Темника, Давида Драгунського і Наума Секунди. Відомо, що Сталін, з властивою йому підступністю, заснував своєрідне «змагання» між командувачами військами 1-го Білоруського і 1-го Українського фронтів, не визначивши на оперативній карті наступу на Берлін розподільчої лінії фронтів Жукова і Конєва. Тому танкісти бригад, командирами яких були ці четверо, наступали на німецьку столицю і вдиралися в неї з різних напрямків.

Відповідно до наказу Верховного Головнокомандувача, командирам частин, які першими увірвалися до ворожої столиці, присвоювалося звання Героя Радянського Союзу. І подання на це звання було своєчасно складено та направлено на підпис командувачам фронтів маршалам Георгію Жукову та Івану Конєву. Вони затвердили подання на полковників Давида Драгунського — на двічі Героя і Абрама Темника посмертно, однак не підписали документи на підполковників Євсея Вайнруба (бо, мовляв, він всього місяць тому отримав звання Героя) і Наума Секунду. А Науму чому не підписав Жуков? Про це — його резолюція на нагородному листі: «Норма Героїв євреям за Берлін виконана. Нагородити орденом Леніна». Це був шостий бойовий орден Наума Секунди, отриманий ним за роки війни.

Далі буде

А. Темник

Д. Драгунський

Н. Секунда

С. Кривошеїн

Г. Пласков

С. Вайнруб

ОДЕСЬКІ ЄВРЕЇ У СВІТОВОМУ ПРОСТОРІ

АНДРІЙ ТИШКОВ

Таку назву має новий цикл пізнавальних бесід, який підготував журналіст та краєзнавець Олександр Галас. На початку січня він провів першу зустріч, на якій познайомив відвідувачів Культурного центру Хеседа з трьома уродженцями одеситами, що здобули славу далеко за межами рідного міста, в інших країнах.

А найпершим з них був Карл Вільгельм Вольфсон — німецький драматург, поет, перекладач, популяризатор літератури.

Він народився 20 жовтня 1820 року у родині, яка вела родовід з Німеччини. Його батько потрапив до Одеси з Харкова, мати з Бродів у Галичині.

Хлопець отримав чудову освіту в одеській єврейській школі, яка була першою в Російській імперії. Крім звичайних предметів, таких, як географія, фізика, математика, всесвітня історія тощо, там викладали німецьку, французьку, грецьку, латинську мови та літературу. Це навчання мало вирішальний вплив на його подальше життя, бо, вільно володіючи кількома мовами, Вільгельм здобув визнання як перекладач німецькою.

Спершу за бажанням батька Вільгельм у грудні 1837 р. почав вивчати медицину в Лейпцизькому університеті, але через два роки перейшов на вивчення гуманітарних наук. Першими його публікаціями були вірші та переклади. У 1843 р. він захистив у Лейпцигу докторську дисертацію. Після захисту у липні 1843 р. приїхав до Одеси, де читав лекції з німецької літератури, водночас збираючи матеріали для наукових праць з літературної історії. Далі його маршрут проліг до Петербурга, Харкова та Москви. У Москві йому пропонували стати професором університету, але Вільгельм відхилив цю пропозицію, оскільки вона передбачала перехід до православної віри, а він був переконаним іудеєм.

У Лейпцигу Вольфсон закохався в Емілію Хей. Проте лише через одинадцять років він зміг одружитися зі своєю нареченою в герцогстві Ангальт-Дессау, де отримав німецьке громадянство. Навесні 1852 р. подружжя переїхало до Дрездена, де Вільгельм звернувся до драматургії. Його п'єса «Тільки душа» йшла на сценах багатьох німецьких театрів.

Також Вольфсон став одним із засновників Німецького фонду Шиллера, завдяки чому подружжя із багатьма відомими сучасниками, серед яких Фердинанд Лассаль, Отто Людвіг, Олександр Герцен, Бертольд Ауербах тощо.

Він активно виступав за надання євреям рівних прав з християнами. Його

п'єса «Пасхальна вігілья» викривала розповсюджені міфи щодо використання євреями християнської крові на Песах.

Серед інших авторів, Вольфсон переклав німецькою оповідання Миколи Гоголя на українську тематику.

Великі навантаження підірвали здоров'я письменника, він пішов з життя 13 серпня 1865 р. у Дрездені, не маючи ще навіть 45 років.

На жаль, збереглося лише одне зображення Карла Вільгельма Вольфсона — першої людини, яка, народившись в Одесі, здобула європейське визнання. Він, образно кажучи,

«прорубав вікно у Європу» своїм землякам, які потім у великій кількості успішно пішли тим же шляхом.

Широко відомо, що історія створення держави Ізраїль бере початок в Одесі. Менш відомо, що першою жінкою, яка у 1948 р. підписала Декларацію незалежності Ізраїлю, була одеситка Рахель Коен-Каган.

Рахель Янкелівна Любарська (дівоче прізвище) народилася 19 лютого 1888 р. у родині відомого в Одесі присяжного повіреного Якова Любарського та Міріам Бернштейн. Її батько був одним

із засновників в Одесі Палестинського комітету, засідання якого відбувалися на вулиці Пушкінській, 49 (зараз там — спортивна школа).

Рахель здобула рідкісну для жінок початку 20-го століття освіту. В Одесі вона закінчила відзнакою жіночу гімназію, навчалася на Вищих жіночих курсах, у Новоросійському університеті, продовжувала навчання в Санкт-Петербурзі, причому спеціалізувалася в математиці.

Також з юності Рахель долучилася до сіоністського руху.

У 1913 році вона вийшла заміж за випускника Бреславльського університету

Ноя Мойсейовича Кагана, сімейного лікаря та сіоніста. Вже через рік Ной із сестрою та

матір'ю поїхав до Палестини. Вирватися до нього Рахелі вдалося лише в 1919 році на знаменитому кораблі «Руслан», який відплив 19 листопада з одеського порту. При цьому всі 644 пасажери «Руслана» їхали з фальшивими документами як британські піддані. Після місячного поневіряння корабель прибув до Яффо.

Рахель одразу поринула у суспільну діяльність. Її було призначено головою Комітету із соціальної допомоги при муніципальному комітеті Хайфи, потім вона стала директором соціального департаменту Єврейської національної ради. Про високий авторитет уродженої одеситки свідчить те, що лише дві жінки підписали Декларацію незалежності Ізраїлю — вона та Голда Меїр, майбутній прем'єр-міністр.

Також Рахель стала першою жінкою — депутатом Кнесета — ізраїльського парламенту.

1961 року їй було присвоєно звання почесного громадянина міста Хайфа.

Рахель Коен-Каган прожила довге життя. Вона померла 15 жовтня 1982 року у віці 94 років.

Її ім'ям названо вулиці в Хайфі, Раанані, Рішон ле-Ціоні.

А от кар'єра уродженого одесита Майкла (Михайла) Когана видається фантастичною навіть на фоні унікальних історій життя видатних наших земляків.

Одесит, який провів у рідному місті буквально кілька місяців...

Єврей, який став провідним японським бізнесменом...

Торговець алкоголем, що заклав основи сучасного кіберспорту... Вражає, чи не правда?

А тепер розповімо, чому так сталося...

Майбутній геній комерції символічно народився в Одесі 1 січня 1920 р. То був переломний час в історії міста. Бо

буквально через кілька тижнів до Одеси увійшло червоне військо і встановилася радянська влада. Батько хлопчика, скромний крамар, не чекав від нової влади нічого доброго. Тому, продавши свою лавку, він втік з Одеси, і разом з сім'єю після довгого та надзвичайно складного шляху опинився в Харбіні, столиці Маньчжурії. Тут у 1920-х проживало понад 100 тисяч емігрантів — справжня колонія.

У 1932-му Харбін зайняли японці, і трапилось диво. Нова влада розраховувала на інвестиції з боку багатих американських євреїв, тому давала місцевим євреям певні поблажки. Завдяки чому Михайло Коган зміг закінчити економічний факультет університету Васеда у Токіо.

Свій перший бізнес він відкрив у 1944 році у Шанхаї вже як Майкл Коган. Торгував різними дрібними товарами. Коли у вересні 1945-го японці залишили Шанхай, він остаточно перебрався до Токіо. Там на початку 1950-х заснував компанію Taito, яка,

зокрема, торгувала горілкою під назвою Troika. Цей бізнес йшов добре, але Коган постійно шукав нових джерел доходу.

Так він натрапив на такий різновид бізнесу як виробництво та продаж механічних ігрових пристроїв — пінболи та машини-«чипляки» з гаками для захоплення призів.

А коли на початку 1970-х до Японії зі США потрапили перші електронні автомати, Майкл зрозумів: це велика перспектива.

У компанії Taito він створив відділ, який мав розробити власну аркадну гру. І через кілька років талановитий

конструктор Томохіро Нішікадо запропонував проект гри Space Invaders.

Коли Коган запустив ці автомати у виробництво, тільки за перші два роки йому вдалося лише в самій Японії продати біля 100 тисяч апаратів, у середньому майже 150 щодня. Тоді писали, що в Японії спостерігається дефіцит монет у 100 йєн, бо саме такі монети приймав апарат. А ще 60 тисяч апаратів закупили фірми США.

Видатний японський підприємець одеського походження раптово помер у 1984 році під час відрядження до Лос-Анджелесу.

А Space Invaders і досі залишається однією з найпопулярніших ігор в історії. У 2008 р. цю гру включили до Книги Рекордів Гіннеса. Фахівці вважають, що саме Space Invaders стали передвісником сучасного кіберспорту.

Карл Вільгельм Вольфсон

Майкл Коган — другий зліва

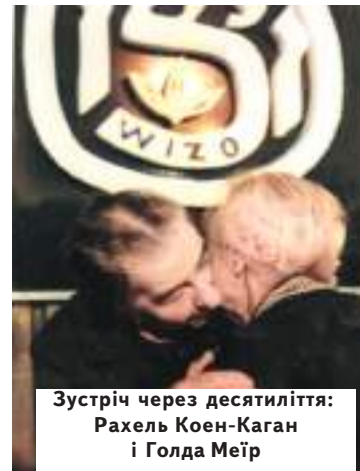
Бюст М. Когана — автор Даніель Бахар'є

Рахель Коен-Каган

Рахель Коен-Каган підписує декларацію про незалежність Ізраїлю

Зустріч через десятиліття: Рахель Коен-Каган і Голда Меїр

Складальний цех компанії Taito

Т а є м н и ч і п и с ь м е н а з а г о в о р и л и

Аркадій Грін

27 листопада відбулося чергове засідання краєзнавчої секції «Одесика», що діє при Будинку вчених. Обговорювався погром в нашому місті, що трапився в жовтні 1905 року. Голова секції Віктор Савченко доповів про події на вулицях міста, а автор цих рядків представив загальну картину погромів в Одесі: їхню кількість (за моїми підрахунками – вісім), дати, склад учасників, скільки було загинувших та залишених без даху над головою. Особливу увагу мною було приділено єврейським кладовищам міста та меморіалу жертвам згаданого, найстрашнішого одеського погрому.

Взагалі Одесу називали «найпогромнішим містом Російської імперії». З неї і почалися єврейські погроми в державі. Цей початок було закладено 19 червня 1821 року, в день, коли до грецької Троїцької церкви на Катерининській вулиці було доставлено тіло повішеного в Константинополі патріарха Григорія, що грецькі моряки привезли до Одеси (в 1871 році останки були перепоховані в Афінах, а гробниця залишається в церкві до теперішнього часу). Моряки і підбурили грецьку громаду на погром, бо з'явилися чутки, що константинопольські євреї викупили за 800 пістрів тіло патріарха, прив'язали до ніг мотузку та з криками і лайками проволочили по вулицях і кинули у море. Але оскільки існує думка, що справжньою причиною трагедії була економічна конкуренція двох національних громад, то звинувачення євреїв були поштовхом, що привів до погрому. Що до перебігу подій, то, згідно з чутками, греки передосягалися в російську одежу. Жоден не був заарештований. Загибло 17 осіб, 60 було поранено. Задля встановлення масштабу погрому можна орієнтуватися на число мешканців міста. В даному випадку згідно з відомостями за 1829 рік – 51,5 тисячі жителів.

Далі були погроми 1849 і 1859 років, де рушійною силою знову були греки. В останньому з цих двох майже всі погромники були матросами, а також місцевими, що до них долучилися. Одеська преса не ставилася до євреїв вороже, але вона надала погрому характер випадкової бійки, позаяк греки відігравали головну роль в управлінні і торгівлі.

За цим стався погром березня 1871 року, де головними вже були росіяни і українці. Він полихав три дні. Постраждали 863 будинки, 552 шинки та лавки. Організували його грецькі купці через те, що євреї відібрали у них контроль над більшістю банків і зовнішньоторговельних операцій. На цей раз обійшлося без жертв.

У 1881 році подібні події відбувалися двічі, оскільки діяльність євреїв пов'язали з вбивством того року царя Олександра II (до речі, тоді біля театру в Колодязному провулку в славетну актрису, єврейку Сару Бернар, жбурнули камінь, який вона потім зберігала в своїй паризькій квартирі; правда, цей випадок не завадив їй ще два рази приїздити з гастролями до нашого міста). Погромні події того року в державі спричинили еміграцію двох мільйонів євреїв, головним чином в Америку.

Ще один погром стався у 1886 році.

А наймасштабнішим погромом був відбувшийся 18 – 21 жовтня за старим стилем 1905 року (3 – 5 (мар)хешвана 5666 року за єврейським календарем). Щодо жертв, то джерела вказують, що в місті, яке налічувало 455 тис. мешканців, кількість вбитих сягала від 400 до 1000. Серед них

були не тільки євреї. Казали і про п'ять тисяч поранених. Вказувалися поліцейські дані: 500 вбитих (400 з яких євреї) та 289 (237 євреїв) поранених. За твердженнями кладовищеских доглядачів, до листопада на християнському кладовищі було поховано 86 осіб, на єврейському – 298.

73 трупи звели в інститут судової медицини при університеті і 97 – в стару міську лікарню. До університетської клініки надійшло 608 поранених (392 євреї), з них померло 66 осіб. Стверджувалося, що 23 і 24 жовтня близько 250 євреїв було поховано в братській могилі (натомість на меморіалі, що був зведений на цьому місці, вказано, що 306 – а це свідоцтво сучасників, так що можна з великою долею вірогідності орієнтуватися на це число, хоча і у сучасників часто трапляються неточні дані). Розграбували 1632 єврейські приміщення включно з квартирами. 50 тис. євреїв залишилися без даху. Вони притулилися на подвір'ї Єврейської лікарні, в аудиторіях університету тощо.

Досліджуючи тему, хотілося дізнатись, що в ці дні писали міські газети і часописи. На жаль, в нашому місті не зберіглася ані єврейська, ані російська преса того часу.

Ці події спричинили масову еміграцію. Американський консул в Одесі повідомляв: до грудня 1905 року з міста виїхало за кордон 50 тис. осіб.

3 жовтня 1905 по кінець 1909 року в місті діяв воєнний стан. В той час виникла чорносотенна організація «Союз русского народа». Її члени уривалися у дома, били.

Приблизно у той час було створено «Центральний Комитет для оказания помощи пострадавшим от погрома 1905 года». Функціонував до 1908 року.

В 1911 році за ініціативи комерції радника, власника банківської контори Озіаса Савельєвича Хаїса була заснована комісія по створенню пам'ятника жертвам цього погрому. Його спроектував архітектор Файвель-Мовша (Федір Абрамович) Троупянський, а встановлений він був в 1914 році на Другому єврейському кладовищі майже біля тюремної стіни. Це кладовище розташовувалося навпроти Другого християнського. Воно виникло в 1873 році, а на століття його створення вирішено було його знищити. Відповідне рішення прийняв Одеський міський виконавчий комітет 6 вересня 1973 року, про що повідомила преса. В 1978 році від нього нічого не залишилося, а на його місці зараз просто гай. Подібна доля спіткала деякі єврейські кладовища і в інших містах Радянського Союзу (неєврейські також знищували).

Як виглядало кладовище, відображено у фільмі 1926 року «Беня Крик» та в

оповіданнях Бабеля «Как это делалось в Одессе» та «Конец богадельни».

Хоронити на ньому було припинено в 1949 році. Повзли чутки про знесення кладовища, і хтось звертався до московського кінематографіста Романа Кармена, у якого на цьому кладовищі був

Ворота і стіна
2-го єврейського кладовища

похований батько, письменник Лазар Кармен. Завдяки втручання Кармена знесення кладовища удавалося відстрочувати. Люди, що приходили на могили, залишали написи вугіллям, крейдою, фарбою

«Відвідали такого числа», «Були у такому році». Такі люди як Георгій Гергая, Сергій Калмиков, Леонід Нудельман поспішали сфотографувати пам'ятники (як в 20 – 30-ті роки Смірнов на Першому кладовищі). Збирав документи про кладовище нині почесний громадянин Одеси Михайло Пойзнер.

Виникає питання: а чого влада так прагнула знищити кладовище? Дозволю собі деякі припущення, хоча, може, і хибні. Радянська влада була антиєврейською. Вона боролася з єврейською державою Ізраїль,

Загальний вид меморіалу

але зазнавала значних поразок. Це відображалося як у відкритих арабо-ізраїльських війнах, так і в «тихих» війнах – боротьбі розвідок, безпосередніх боєз'ясуваннях (як повітряний бій

ізраїльтян з радянськими льотчиками 30 липня 1970 року в районі Суецького каналу, в якому, за одними даними, було збито три радянських літаки, за іншими, – чотири; ізраїльтяни своїх не загубили). Зрозуміти можна психологічний стан радянського керівництва на протязі десятиліть: крихітний, ледь помітний на мапі Ізраїль, менший за площею якогось району будь-якої радянської області, успішно протистояв неозорій державі та неосязному арабському світу. Воістину Давид проти Голіафа. Влада розуміла, що радянські євреї можуть радіти

ізраїльським успіхам і багато з них можуть хотіти цю владу полишити і емігрувати. І ось, не будучи в змозі перемогти фізично, вона могла забажати помститися підленько – на своїх громадянах і їх найближчих предках. До того ж, кладовище знаходилося між важливими трасами, і, щоб не кидалося в очі, яку долю єврейство займало в місті, треба було його знищити.

Влада перенесла пам'ятники Менделє Мойхер-Сфоріму, Лазарю Кармену, засновнику одеської станції швидкої допомоги доктору Бардаху, членам Іноземної колегії (в останньому випадку загубили частину прізвищ на мармурі), останки поета Шимона (Семена) Фруга (пам'ятник йому знайшовся в Румунії і за рішенням тамтешніх євреїв був відправлений в Ізраїль) на друге християнське кладовище. Прах Іглицького, директора гімназії, його сина та доктора Юзефовича перенесли на Третє єврейське кладовище.

Бувало, що надгробки розтаскували: так, є відомості, що надгробок льотчика Плохого на Ярмарочній площі куплено на Староконному ринку.

Щоб хоч якось наочно зберегти пам'ять про кладовище, краєзнавець Авраам Владимірський писав в парторгани, що треба позначити місце розстрілу Іноземної колегії. Завдяки цьому було возведено пам'ятку, що імітувала ворота кладовища (хоч трошки не на тому місці), з меморіальною дошкою, присвяченою членам колегії. А в 2001 році, за ініціативи Леоніда Дусмана, на місці меморіалу було поставлено великий пам'ятний камінь з надписом єврейськими буквами «Шалом». Під ним помістили капсулу у вигляді сувою Тори з землею, взятою з місць масових вбивств євреїв з підтвердженням достеменності і листом «до нащадків» російською, українською, англійською, німецькою мовами та на івриті.

Кладовище – це пам'ять, і за збереження пам'яті треба сказати спасибі краєзнавцю Олександру Розенбойму, що писав під псевдонімом Ростислав Александров. Він видав книжечку «Право на ім'я», в якій розповів про багатьох з похованих на Третьому кладовищі, додавши до цього світліни. Він навів також кириличними буквами повний список імен, вибитих на стелах меморіалу, хоча у цьому списку трапляються помилки в передачі імен.

Але виявилася одна проблема, пов'язана з меморіалом: на центральній стелі вибиті два надписи на івриті. До кого я не звертався, де не шукав, ніде не можна було дізнатися, що там написано. І тоді я надіслав світліни цієї стели авторові найбільшого у світовій ідишистиці ідиш-іншомовного словника (ідиш-російського) одеситу Дмитру Тищенку. Він побачив, що написи створено складним, високим стилем і вирішив порадитися з вінничанином Анатолієм Кержнером (кілька років тому полишившему цей світ). І ось таємничі написи заговорили. Оприлюднюю перекладом і оригіналом кириличними буквами:

Верхній надпис

І після того як осквернена земля покриє вашу кров, кров чисту і святу, кров спокути, ми вирізьбимо кров'ю наших сердець ваші імена в сувоях посту і книзі страждань.

УхйОт ха-ЕрЕц хатмеА ел дамхЕм дам накІ векадОш дмей хаКіпурІм нахарОт бідмЕі левавЕйну ет шмейхЕм бімгілОт ха-таанІт увесЕфер хайесурІм.

Нижній надпис

Сюди, в цю могилу, знесені триста шість трупів жертв бешкета, що відбувався в чорні три дні 3, 4 і 5 мархешвана 5666 року від створення світу.

Хай будуть їхні душі зав'язані в вузлі життя.

Шлош меОт вешЕш нЕфеш хув'У елАй кЕвер хіне кулАм халалЕй хафраОт бішлОшет йемЕй афелА гімл, дЕлед, хей лярЕах мархешвАн шнат хатарсАв ліцірА.

ТіхйЕна нафшАм црурОт біцрОт ха-хАйі.

Закінчуючи свою розповідь, додаю, що висловлювалися думки щодо повернення меморіалу на своє первісне місце. Це була б дуже трудомістка робота, там майже ніхто не ходить і потому підходити і дивитися на сумні стели мало хто буде. Я впевнений, мало хто цікавиться меморіалом і на Третьому кладовищі, але більше вірогідності, що там для нього краще. Що ж, така єврейська доля...

Ф Р О І М І Р А Ч

Скорочено

У дев'ятнадцятому році люди Бені Крику напали на ар'єргард добровольчих військ, вирізали офіцерів і відбили частину обозу. В нагороду вони вимагали від Одеської Ради три дні "мирного повстання", але дозволу не отримали і вивезли тому мануфактуру з усіх крамниць, розташованих на Олександрівському проспекті. Діяльність їхня перенеслася потім на Товариство взаємного кредиту. Пропускаючи вперед клієнтів, вони входили до банку і зверталися до артільників з проханням покласти в автомобіль, що чекав на вулиці, пакунки з грошима та цінностями. Тоді знайшлися люди, які сказали, що до справ упіймання та арештів має відношення Арон Пескін, власник майстерні.

Якось весняного ранку приятель Пескіна Мішка Яблучко постукав до нього у майстерню.

— Арон, — сказав гість Пескіну, — на вулиці чудова погода. В моєму обличчі ти маєш тип, який здатний захопити з собою півпляшки з аматорською закускою і поїхати кататися до Аркадії...

Пескін одягнувся і поїхав із Мішею Яблучко на штейгері до Аркадії. Вони каталися до вечора; у сутінках Міша Яблучком увійшов до кімнати, де мадам Пескіна мила в кориті чотирнадцятирічну свою дочку. — Вітаю, — сказав Міша, — треба наїстися горохом, перш ніж говорити з вашим чоловіком... Він має набридливий характер.

— Ви знайшли кому розповідати, — сказала мадам Пескіна. — Де він, цей авантюрист?

— Він відпочиває у палісаднику.

Міша попрощався і поїхав на штейгері. Мадам Пескіна, не дочекавшись чоловіка, пішла за ним у палісадник. Він сидів у капелюсі, спершись на садовий стіл, і скалив зуби.

— Авантюристе, — сказала мадам Пескіна, — ти ще смієшся... Твоя дочка не хоче мити голову... — мадам Пескіна зазирнула чоловікові під капелюх і закричала.

Сусіди прибігли на її крик.

— Він не живий, — сказала їм мадам Пескіна. — Він мертвий.

То була помилка. Пескіну у двох місцях прострелили груди та проломили череп, але він жив ще. Його відвезли до єврейської лікарні. Не хто інший, як доктор Зільберберг, зробив пораненому операцію, але Пескіну не пощастило — він помер під ножом. Тієї ж ночі Чека заарештувала людину на прізвисько Грузин та його друга Колю Лапідуса. Один із них був кучером Мішки Яблучка, інший чекав екіпаж в Аркадії, на березі моря біля повороту, що веде у степ. Їх розстріляли після допиту, який тривав недовго. Один Мішка Яблучко не потрапив у засідку. Слід його загубився, і кілька днів минуло перш ніж на подвір'я до Фроїма Грача прийшла стара, що торгувала насінням.

Фроїм Грач сидів, біля стайні та грав зі своїм онуком Аркадієм. До них підійшла стара з волохатою бровою і в чоловічих штиблетях, перев'язаних мотузкою.

— Фроїм, — промовила стара, — я кажу тобі, що в цих людей немає людяності. У них немає слова. Ти мовчиш, Фроїме, — додав Міша Яблучко, — хлопці чекають, що ти перестанеш мовчати...

Міша встав і пішов.

Фроїм Грач залишився один на своєму подвір'ї. Він сидів нерухомо, спрямувавши в простір своє єдине око. Фроїм встав і вийшов на вулицю. Він перетнув Прохоровську, і площу Товкучого ринку. Він дійшов до Катерининської вулиці, повернув біля пам'ятника імператриці і увійшов у будівлю Чека.

— Я Фроїм, — сказав він коменданту, — мені треба до господаря.

Головою Чека на той час був Владислав Сімен, який приїхав з Москви. Дізнавшись про прихід Фроїма, він викликав слідчого Борового, щоб розпитати його про відвідувача.

— Це грандіозний хлопець, — відповів Боровий, — тут уся Одеса пройде перед вами...

І комендант ввів до кабінету старого в парусиновому балахоні, величезного, як будівля, рудого, з прикритим оком і понівеченою щокою.

— Господарю, — сказав той, хто увійшов, — кого ти б'єш? Ти б'єш орлів. З ким ти залишишся, хазяїне, зі сміттям?..

Сімен відчинив шухляду столу.

— Я порожній, — сказав тоді Фроїм, — в руках у мене нічого немає, і в чоботах у мене нічого немає, і за воротами на вулиці я нікого не залишив... Відпусти моїх хлопців, хазяїне, скажи твою ціну...

Старого посадили в крісло, йому принесли коняку. Боровий вийшов із кімнати і зібрав у себе слідчих і комісарів, які приїхали з Москви.

— Я покажу вам одного хлопця, — сказав він, — це епопея, другого немає...

І Боровий розповів про те, що однокий Фроїм, а не Беня Крик, був справжнім керівником сорока тисяч одеських злодіїв. Гра його була прихована, але все відбувалося за планами старого — розгром фабрик і казначейства в Одесі, напади на добровольців і на союзні війська. Боровий чекав виходу старого, щоб поговорити з ним. Фроїм не з'являвся. Слідчий, який скучив, вирушив на пошуки. Він обійшов усю будівлю і під кінець заглянув на

чорний двір. Фроїм Грач лежав там розпростертий під брезентом біля стіни, оповитої плющем. Два червоноармійці курили саморобні цигарки над його трупом.

— Чисто ведмідь, — сказав старший, побачивши Борового, — це сила непомірна... Такого старого не вбити, йому б зносу не було... У ньому десять зарядів сидить, а він усе лізе...

Боровий нахилився і відвернув брезент. Гримаса руху залишилася на обличчі старого.

Слідчий повернувся у свою кімнату. Там тривали збори про нові правила діловодства. Сімен робив доповідь про непорядки, які він застав, про неграмотні вироки, про безглузде ведення протоколів слідства.

Боровий слухав, сидючи у своєму кутку. Він сидів один, далеко від інших. Сімен підійшов до нього після зборів і взяв за руку.

— Ти сердитий на мене, я знаю, але тільки ми влада, це треба пам'ятати...

— Я не серджусь, — відповів Боровий і відвернувся, — ви не одесит, ви не можете цього знати, тут ціла історія з цим старим...

Вони сіли поруч, голова, якому виповнилося двадцять три роки, зі своїм підлеглим. Сімен тримав руку Борового у своїй руці й потискав її.

— Відповідай мені як чекіст, — сказав він після мовчання, — відповідай мені як революціонер — навіщо потрібна ця людина в майбутньому суспільстві?

— Не знаю, — напевно, не потрібна...

Він зробив зусилля і прогнав від себе спогади. Потім, пожвавившись, він знову почав розповідати чекістам, які приїхали з Москви, про життя Фроїма Грача, про спритність його, невловимість, про зневагу до ближнього, усі ці дивовижні історії, які відійшли в минуле...

ДИТРАСО

Мені було чотирнадцять років. Я належав до безстрашного корпусу театральних баришників. Мій господар був шахрай із завжди примруженим оком. Звали його Коля Шварц.

Я потрапив до нього, коли в Одесі прогоріла італійська опера. Імпресарію не виписав на гастролі Ансельмі та Тіто Руффо і вирішив обмежитися добрим ансамблем. Він був покараний за це, прогорів, а з ним і ми. Для виправлення справ нам пообіцяли Шаляпіна, але Шаляпін запросив три тисячі за вихід.

Замість нього приїхав сицилійський трагик ді Грассо з трупом.

Оглянувши цей табір, Коля Шварц сказав:

— Діти, це не товар.

На першу виставу зібралося майже п'ятдесят осіб. Ми поступалися квитками за півціни, охочих не було.

Грали того вечора історію звичайну, як зміна дня та ночі. Дочка багатого селянина побралася з пастухом. Вона була вірна йому доти, доки з міста не приїхав панич у оксамитовому жилеті. Розмовляючи з приїжджим, дівчина невпадала хихотіла і невпадала замовкла. Слухаючи їх, пастух повертав головою, як потривожений птах.

Весь перший акт він кудись йшов і, повертаючись, озирався.

— Мертва справа, — сказав в антракті Коля Шварц, — це товар для Кременчука.

Антракт був зроблений для того, щоб дати дівчині час дозріти до зради. Ми не впізнали її в другій дії — вона була нетерпима, розсіяна і,

поспішаючи, віддала пастуху обручку. Тоді він підвів її до статуї святої діви і сказав:

— Джованні свята діва дасть стільки жінок, скільки він захоче; мені ж ніхто не потрібний, крім вас, синьйора...

Дівчина нетерпляче тупала ногою.

У третій дії Джованні, що приїхав з міста, зустрівся зі своєю долею. Він голився у сільського цирульника.

Сцена являла собою ярмарок у селі. У дальньому кутку стояв пастух. Він стояв мовчки серед безтурботного натовпу. Голова його була опущена, потім він підняв її, і під вагою загореного, уважного його погляду Джованні засувався, почав крутитися в кріслі і, відштовхнувши цирульника, схопився. Пастух — грав його ді Грассо — стояв задумавшись, потім він усміхнувся, підвівся у повітря, перелетів сцену міського театру, опустився на плечі Джованні і, перекусивши йому горло, бурчачи і косячись, почав висмоктувати з рани кров.

Джованні впав, і завіса, — грізно, безшумно зрушуючись, — приховала від нас вбитого та вбивцю. Нічого більше не чекаючи, ми кинулися до Театрального провулка, до каси, яка мала відкритися наступного дня. Попереду всіх мчав Коля Шварц. На світанку "Одеські новини" повідомили тим небагатьом, хто був у театрі, що вони бачили найдивовижнішого актора сторіччя.

Ді Грассо у цей свій приїзд зіграв у нас "Короля Ліра", "Отелло", "Громадянську смерть", тургенівського "Нахлібника", кожним словом і рухом своїм стверджуючи, що у несамолюбності благородної пристрасті

більше справедливості та надії, ніж у безрадісних правилах світу.

На ці спектаклі квитки йшли вп'ятеро вище за свою вартість.

Усі були щасливі в Театральному провулку, крім однієї людини, і ця людина був я. До мене цими днями наближалася загибель. З хвилини на хвилину батько міг хапитися годинника, взятого у нього без дозволу і закладеного у Колі Шварца.

Встигнувши звикнути до золотого годинника і будучи людиною, яка пила вранці замість чаю бессарабське вино, Коля, отримавши назад свої гроші, не міг, однак, наважитися повернути мені годинник.

Таким був його характер. Від нього нічим не відрізнявся характер мого батька. Стиснутий цими людьми, я дивився, як проносяться повз мене обручі чужого щастя. Мені не залишалося нічого іншого, як бігти до Константинополя.

Все вже було змовлено з другим механіком пароплава "Duke of Kent" ["Граф Кентський" (англ.)], але перед тим як вийти в море, я вирішив попрощатися з ді Грассо. Він востаннє грав пастуха, якого відокремлює від землі незрозуміла сила. У театр прийшли італійська колонія на чолі з лисим та струнким консулом, і Коля Шварц привів із собою дружину в фіолетовій шалі з бахромою, жінку, придатну до гренадерів і довгу, як степ, з м'ятим, сонливим обличчям на краю. Воно було обмочене сльозами, коли опустилася завіса.

— Босяку, — виходячи з театру, сказала вона Колі, — тепер ти бачиш, що таке кохання...

Тяжко ступаючи, мадам Шварц йшла Ланжеронівською вулицею; з риб'ячих очей її текли сльози, вона оглушливо, на всю вулицю, вираховувала жінок, які добре мешкають зі своїми чоловіками.

— Цілінька — називають ці чоловіки своїх дружин — золотко, дитинко...

Присмирілий Коля йшов поруч із дружиною і тихенько роздмухував шовкові вуса.

За звичкою я йшов за ними і схлипував. Затихнувши на мить, мадам Шварц почула мій плач і обернулася.

— Босяк, — витріщивши риб'ячі очі, сказала вона чоловікові, — нехай я не доживу до хорошої години, якщо ти не віддаси хлопчикові годинник...

Коля застиг, розкрив рота, потім схаменувся і, боляче вщипнувши мене, боком сунув годинник.

— Що я маю від нього, — невітно голосив, віддаляючись, грубий плачущий голос мадам Шварц, — сьогодні тваринні штуки, завтра тваринні... Я тебе питаю, босяку, скільки може чекати жінка?

Вони дійшли до кута і повернули на Пушкінську. Стисаючи годинник, я залишився один і раптом, з такою ясністю, якої ніколи не відчував доти, побачив колони Думи, освітлене листя на бульварі, бронзову голову Пушкіна з неясним відблиском місяця на ній, побачив уперше все, що оточувало мене таким, яким воно було насправді, — затихлим і невимовно прекрасним.

ВОЛОНТЕРСЬКА ВІТАЛЬНЯ

Проект "Крила доброти"

Рубрику веде Віра Шаховцева

Живи простіше — збережеш здоров'я!

Закінчення Початок у № 219

Радійте життю — найбанальніша порада і тим не менш дієва. Радійте життю, адже воно, правда, одне, якщо ви не кішка, звичайно (мал.3). То навіщо проводити своє

єдине та неповторне життя у важких роздумах? Давайте жити тут і зараз: учора вже було, завтра ще не настало, і ми зараз — єдина реальність.

Ми часто займаємося НЕ СВОЇМИ справами. Робимо щось комусь на догоду, забуваючи про себе. А чого хочеться НАМ? Давайте вирішимо, нарешті, ЩО НАМ подобається, і запам'ятаємо: змінювати та покращувати своє життя ніколи не буває пізно.

Щоб ставитись до життя простіше та легше, психологи пропонують наступне:

— Забудьте про свої «хочу», «потрібно», «зобов'язаний» та «повинен». Нездатність ставитися до подій життя простіше найчастіше пов'язана з завищеними очікуваннями. Ніщо не ідеальне. Будьте більш поблажливими.

— По можливості уникайте стресових ситуацій. Якщо це неможливо, спробуйте зробити глибокий вдих і обміркувати свою реакцію, щоб уникнути непотрібного загострення почуттів та посиленої напруги.

— Починайте свій день з посмішки та позитивних думок. Пам'ятайте: як ви почнете свій день, так його і проведете. Не дозволяйте негативним думкам взяти над вами гору (мал.4).

— Частіше посміхайтесь. Перевірено: якщо просто протягом хвилини посміхатися, настрій покращується. Навіть у найскладнішій ситуації можна знайти кумедні та позитивні моменти. Їх не завжди вдається помітити з першого погляду, але вам слід навчитися розпізнавати їх і сміятися над ними, і це допоможе простіше ставитися до життя в цілому. Медичні дослідження підтверджують стару істину про

те, що сміх — це найкращі ліки (мал.5). Доброзичливий сміх, жарти та комедійні

фільми допомагають знижувати рівень стресу та знімати зайву напругу.

— Старі образи та думки про власну недосконалість лише посилюють негатив та надмірну серйозність. Негативні емоції, спричинені вчинками інших людей, завдають шкоди тільки вам. Тому припиніть тримати зло і навчіться прощати (мал.6). Довгі образи можуть призвести до проблем зі здоров'ям,

пригніченого настрою, затяжних депресій. А ви не заслуговуєте на це! Намагайтеся не обурюватися щодо ситуацій та поведінки інших людей. Спробуйте навпаки, знайти позитивні моменти в їхніх словах чи діях, так ви не дозволите занурити себе в негатив.

— Навчіться правильно витратити свою енергію. Нерідко людина сама себе жаліє, скаржиться на життя, а енергія, витрачена на негатив, йде даремно. Можна довго сумувати за колишнім коханням, колишнім місцем роботи, за друзями, які виїхали, за тим, що у вас маленька пенсія, але від цього нічого не зміниться. Найважчий вантаж, який ми тягнемо, це думки в нашій голові. Якщо ситуацію можна змінити — змінійте її, якщо ні — відпустіть її і прийміть як факт.

— Слід перестати заціклюватися на чужій думці. Ви — архітектор свого життя. Нікому не дозволяйте змушувати вас жити за його правилами.

Варто дослухатися виключно конструктивної критики. Помилки робить кожен, але потрібно ставитися до них із самоіронією, роблячи правильні висновки, а не займатися самоїдством. Інакше можна заробити невроз.

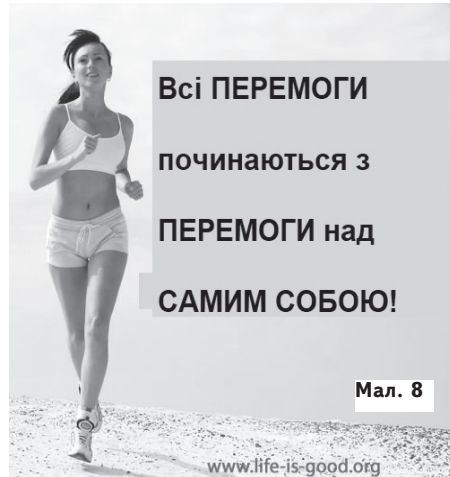
— Скажіть «ні» недоречним фантазіям. Не треба вигадувати хід подій, що тільки-но розпочалися — «А раптом...?» Час все розставить на свої місця.

— Навчіться відпочивати правильно. Завжди знаходьте час розслабитися та зняти напругу протягом дня. Робіть це за допомогою фізичних вправ, медитації чи душа, щоб розслабитися фізично та психологічно. Медитація — ефективний метод для цього (мал.7). Почніть з 5-10 хвилин на день і поступово збільшуйте часовий відрізок.

Результат не забариться. Сядьте рівно, не рухайтеся і закрийте очі. Правильна поза сприяє вільному диханню та кровообігу, завдяки чому вам буде простіше зосередитися на чомусь одному. Дихайте вільно і рівно. Розслабтеся. Один із найкращих способів концентрації полягає у здатності зосередитися виключно на диханні. Якщо під час сеансу медитації ви втратите внутрішню концентрацію, зробіть глибокий вдих і знову направте свою енергію всередину. Такі ситуації є цілком природними, особливо на ранніх етапах.

— Продовжуйте працювати над собою. Періодично ви забуватимете і повертатиметеся до своєї старої поведінки, що абсолютно нормально. Намагайтеся не заціклюватися, а рухатись далі. Якщо ви зосередитеся на собі та позитивних моментах, то легко зможете повернутися на новий шлях. Всі перемоги починаються з перемоги над собою! (мал.8).

Насамкінець, мені хочеться сказати, що, як би не склалися обставини, вихід можна знайти завжди. Живіть позитивно (мал.9)!

-- Живемо один раз!
-- Ні, друзі, вмираємо ми один раз...
А живемо кожен день!
Живіть і радійте кожному дню!

Новини світу, України, Одеси

Дональд Трамп заявив, що Путін висловив бажання зустрітися, і зараз йде підготовка до цієї зустрічі.

Адміністрація чинного президента США Джо Байдена не встигла витратити близько 4 млрд доларів, виділених на допомогу Україні.

В портах Китаю, Індії, Сінгапуру відмовляються приймати 65 заповнених нафтових танкерів "тіньового флоту" Росії через введені в дію санкції США.

Трамп підписав укази про вихід США з Всесвітньої організації охорони здоров'я та Паризької угоди з клімату, а також про тимчасове призупинення всіх програм допомоги США іншим країнам на 90 днів. Допомога Україні не призупинена.

Сенат США затвердив запропонованих президентом Трампом Майка Рубіо на посаду держсекретаря (керівника відомства зовнішньої політики) та Піта Хегсета на посаду міністра оборони.

3 1 січня Україна припинила транзит російського газу.

Ще 189 українців повернулися додому з російського полону. Це захисники "Азовсталі", Маріуполя, ЧАЕС, острова Зміїний та інших напрямків фронту. Загалом у 2024 році з російського полону Україна повернула 1358 осіб.

За майже три роки війни росіяни додали до зони своєї окупації (ОРДЛО) лише 50 тис. кв. км, тобто 8,3% території України. З них приблизно 35 тис. кв. км української території росіяни, вийшовши з Криму через незамінований його перешийок, захопили, майже не зустрічаючи жодного опору. Таким чином, станом на січень 2025 року путінська армія буквально "завоювала" лише 15 тис. кв. км, або 2,5% української території.

Україна отримала від ЄС 3 мільярди євро за рахунок заморожених активів РФ.

Україна дозволила ексгумацію тіл поляків — жертв Волинської трагедії.

У минулому році з бюджету Одеси на протистояння збройній агресії виділили близько 2,4 мільярда гривень.

Згідно з результатами проведеного опитування, станом на початок 2025 року більшість жителів Одеси — 60,1%, вважають, що наше місто розвивається в неправильному напрямку. Трохи більше чверті опитаних вважають, що Геннадій Труханов справляється з обов'язками міського голови і його доцільно переобрати на наступний термін.

Начальник ОВА Кіпер заявив, що раніш підписане ним розпорядження про перейменування одеських вулиць базувалося на старому законі, і тепер місцева громада може повертати вулицям історичні назви.

НЕОРДИНАРНІ ОСОБИСТОСТІ

«Скільки себе пам'ятаю, стільки пишу...»

Михайло
Гаузнер

Коли син або дочка досягають великих успіхів, тим більш, стають знаменитими, батьки пишуться ними і з задоволенням чують про себе «Це мати (батько) такого-то». Найчастіше вони на все життя залишаються в тіні своїх прославлених дітей і відчують радість від їхньої вдалої долі, не замислюючись над тим, що вони самі — теж здібні люди, неабиякі особистості, хоч і ніколи не прагнули популярності.

Героїня цього нарису — саме така людина: яскрава, цікава, але скромна, хоча її власна творчість, її особиста доля гідні великої поваги.

Белла Діжур народилася 1903 року в місті Черкаси, потім батько вивіз сім'ю до Єкатеринбурга.

Закінчивши середню школу, Белла поїхала вчитися до Ленінграда. Тут пройшли її студентські роки. Вона дуже полюбила це місто.

Згадуючи про життя і навчання в Ленінграді, Белла писала: «Я незмінно бачу поруч із собою рожевощого, ясноокого хлопчика з Уржума». Це був поет і перекладач Микола Заболоцький. Деякі автори повідомляють, що Белла навіть заручилася з Миколою, який присвятив їй численні вірші.

Зі своїм майбутнім чоловіком Белла зустрілася на залізничному полустанку. Поїзд ішов до Ленінграда. Студент-медик Йосип Неізвесний побачив біля сусіднього вагона коротко стрижену дівчинку. Далі вони їхали вже в одному вагоні і їли мамині дорожні сухарі.

Потім було навчання в Ленінграді, маленька кімната. Доводилося багато займатися, але знаходили час збігати на концерт, у театр. Йосип Мойсейович чудово танцював, був майстром на вигадки. Це був незабутній студентський час.

У 1925 р. народився син, названий Еріком. Згодом у його особі світ отримав талановитого скульптора Ернста Неізвесного.

За три роки, отримавши диплом вишу, Белла з сім'єю повернулася до Свердловська (Єкатеринбурга), де почала працювати на посаді хіміка-експерта обласного управління міліції, почала активно займатися науковими пошуками в галузі криміналістики. У 1934 р. народилася дочка Людмила.

У Свердловську Белла іноді отримувала коротенькі листи від Заболоцького. А в 1938 р. поета заарештували. Із ГУЛАГу він таємно переслав їй свої вірші, які вона зберегла.

Перші вірші самої Діжур були опубліковані в 1937 р. Вона також писала прозу, нариси. В 1940 р. її прийняли до Спілки письменників СРСР.

Оскільки Діжур була за освітою вчителем-хіміком, один розумний редактор запропонував їй писати науково-художню прозу для дітей. У цьому жанрі вона процвітала, її твори з'являлись і на Уралі, і в столиці.

У 1941 р. почалася війна. У серпні 1942 р. Еріка призвали в армію. В Австрії, за два тижні до кінця війни, лейтенант Ернст Неізвесний був важко поранений. Вирішили, що він убитий, і до батьків прийшла похоронка. Це був найчорніший день у їх житті.

Важко уявити, як вона пережила той час. Рятувала робота в газеті. Одного разу Белла Діжур отримала завдання написати про польський дитячий будинок під Свердловськом. Директор дитбудинку, польський педагог Олександр Левін, розповів Беллі те, про що тоді мовчали радянські газети: про варшавське гетто, про будинок сиріт, про Януша Корчака — Левін колись працював у Корчака бібліотекарем.

Наприкінці війни свердловська газета «На зміну» надрукувала уривки з поеми

Белли Діжур «Януш Корчак» — про вчителя, письменника, лікаря, який створив у Варшаві будинок сиріт і разом із єврейськими дітьми переступив поріг газової камери в Треблінці.

Прочитавши тільки початок цієї поеми, розумієш, чому надруковані тільки уривки з неї — навіть це здається для тих років дивом.

Саме завдяки Беллі Абрамівні радянські люди вперше дізналися з її поеми про видатного єврейського педагога, письменника, лікаря і громадського діяча, майора медичної служби Ерше Генріка Гольшміта, який у 1898 р. узяв собі псевдонім Януш Корчак. Як військовий лікар російської імператорської армії, він брав участь у російсько-японській війні, написав понад 20 книг про виховання; головні з них — «Я люблю дитину» (1914) і «Право дитини на повагу» (1929). Першу, найбільш відому, він писав у Києві, де працював лікарем у дитячих притулках.

У серпні 1942 р. німецьке командування видало наказ про депортацію всіх 200 вихованців будинку сиріт до концтабору Треблінка. Строем, під охороною поліцейських і німецьких солдатів, вони були відправлені туди у вагонах для худоби. Янушу Корчаку запропонували свободу, але він залишився з дітьми, прийнявши з ними смерть у газовій камері. Йому було 64 роки.

У 1998 р. я стояв у музеї Голокосту Ядвас-Шем у Єрусалимі перед пам'ятником цій чудовій людині із добрими й мудрими очима. Він стояв, оточений дітьми, яких обіймала його рука. Пам'ятник бачу перед собою й досі.

Олександр Левін, майбутній професор Варшавського університету, таємно після війни вивіз повний текст поеми Б. Діжур «Януш Корчак» до Польщі, там його переклали польською, єврейською та кількома європейськими мовами.

Особливо хвилюючі рядки поеми присвячені останнім хвилинам життя Януша Корчака і 200 дітей. У СРСР поема «Януш Корчак», неабияк «відредагована» цензором, побачила світ тільки під час хрущовської відлиги.

А син Белли Абрамівни вижив. Одного разу вона стояла на балконі, випадково подивилася вниз і побачила, як у двір увійшов солдат. Із заздрістю подумала: «Щасливі люди, до них повернувся син». Аж раптом знизу пролунав крик: «Мамо, мамо!» Далі вона вже нічого не пам'ятала — як бігла сходами, як кинулася до найдорожчого, найулюбленішого — свого Еріка.

Наприкінці 1940-х років Белла Абрамівна ледь не потрапила до складу групи місцевих «безрідних космополітів». Її мали виключити зі Спілки письменників СРСР, але не виключили. Можливо, посприяв автор знаменитих уральських сказів Павло Бажов, який прекрасно до неї ставився.

Коли почалася «справа лікарів», до чудового лікаря-отоларинголога Йосипа Мойсейовича Неізвесного перестали заходити пацієнти. А його дружину практично перестали друкувати.

У 1976 р. виїхав із країни її знаменитий син, і Белла Абрамівна стала «матір'ю зрадника батьківщини». Їй належать напрочуд точні слова: «Ми стали відчуватися від Росії тільки тоді, коли нас стали відчувати від неї». У 1979 р., після смерті чоловіка і

зятя, вона з донькою та онуком переїхала зі Свердловська в передмістя Риги Юрмалу, сподіваючись, що з Латвії буде легше виїхати до Еріка в США. Там вони 7 років «просиділи у відмові», живучи на першому поверсі старого дерев'яного будиночка без води і туалету.

— Це було нелегке існування як «відмовників» з усіма наслідками, що випливають, — розповідала Белла Абрамівна. — Побут наш був хитким, нестійким. Щотижня

я їздила на трамваї в громадську лазню. Ми жили, як маленький кочовий циганський табір.

Залишившись без роботи, потрапивши в незвичну обстановку, вона не опустила рук — вживалася в це нове для себе життя і продовжувала писати прекрасні вірші.

— Мамочко! — писав 1980 р. зі США в Юрмалу Ернст Йосипович — Днями в Нью-Йорку опинився я на концерті, де виконувалася «Кантата про Януша Корчака». І мене вперше в житті вшановували не як художника за мою творчість — зал стоячи аплодував мені як синові автора поеми про Януша.

У 1983 р. до Юрмали на ім'я «відмовниці» Белли Діжур надійшло запрошення прибути до Гессена (ФРН) для вручення їй диплома лауреата і премії Корчаківського комітету Західної Німеччини. «Дякую, але прибути не зможу з незалежних від мене причин», — написала вона президенту комітету, професору-богослову, католицькому священникові Адольфу Хемпелю.

Німці були не настільки наївні, щоб не зрозуміти причину відмови. Комітет у повному складі на чолі з Хемпелем прибув до Риги, щоб вручити Беллі Діжур диплом і ювілейну медаль до 100-річчя від дня народження Януша Корчака.

Гості влаштували їй урочистий прийом у готелі «Рига», а Белла Абрамівна — обід у відповідь у себе в Юрмалі, в тому самому будиночку. Зустріч була дружньою і теплою.

А надворі — тріскучий мороз, і під вікнами тупцювала людина з відомої Контори, яка стежила чи то за Беллою Діжур, чи то за гостями, чи то за всіма одразу.

Хтось із жалісливих німців запропонував запросити туптуна в будинок. Але в радянських, як відомо, власна гордість — той тільки плечима знизав...

Медаллю ім. Корчака Беллу Діжур нагородила також Польща. Невідомо, скільки ще років тривало б таке життя сім'ї, але втрутився Євген Євтушенко. У 1985 р. він написав листа голові КДБ СРСР В. Чебрикову:

«Дорогий тов. Чебриков! Христа ради прошу я Вас — відпустіть 82-річну матір скульптора Ернста Неізвесного до її сина... Белла Абрамівна Діжур — найстаріша дитяча письменниця, яка зла нікому в житті не зробила, і єдине її бажання — щоб власний син заплочив їй повіки, поховав її. Ніяких військових секретів вона не знає. Як би не ставитися до Ернста Неізвесного, але, на мій погляд, не годиться такій могутній державі, як наша, мстити йому через 82-річну, ні в чому не винну матір. Великодушність ще нікого ніколи не принижувала...».

Цей пожовклий, написаний від руки лист у Белли Абрамівни зберігся. До Москви відправили копію, а оригінал залишили собі.

84-річну Беллу Абрамівну з донькою та онуком випустили з країни тільки через два роки...

— Коли ми отримали дозвіл на виїзд, — розповідала вона, — я мала здати членський квиток Спілки письменників. Я відправила його зі знайомою дівчинкою, і секретар ризького відділення надіслав мені з цією ж дівчинкою букет квітів.

Перед від'їздом вона написала чудовий вірш «Прощання» з такими словами: «Так. Я їду... Ах, я їду! І гірко прощаюся з рідною мовою...».

У червні 1987 р. Белла Абрамівна Діжур із донькою та онуком ступили на американську землю. Після 11 років розлуки з сином вони довго стояли, обійнявшись, в аеропорту Нью-Йорка, не звертаючи уваги на вируючу навколо них строкату юрбу. Він, 62-річний чоловік, і вона — його старенька мама.

Ернст запитав:

— Матусю, яку квартиру ти хочеш в Америці? — Щоб була гаряча вода і телефон! — відповіла Белла Абрамівна, напевно, не забувши умов в Юрмалі. Ернст усміхнувся: — Тут інших квартир немає.

Живучи в США, Белла Діжур публікувалася в російських журналах «Знамя» і «Урал» (в «Уралі» — уже переступивши свій столітній рубіж!).

Вона отримала першу премію на конкурсі пушкіністів Америки, в якому брали участь 240 авторів.

Її вірш «Истончается время, дыхание, движение...» був занесений Євгеном Євтушенко до «Антології російської поезії XX століття».

В Росії у Діжур вийшли три скромні поетичні збірки.

В Америці Белла Абрамівна нарешті видала книжку віршів «Тень души» двома мовами — російською та англійською, з передмовою Василя Аксьонова та ілюстраціями Ернста Неізвесного. Збірку було визнано одним із найкращих видань США 1990 р.

Через кілька років вона відвезла цю збірку до Москви і Свердловська, що вже знову став Єкатеринбургом, подарувала друзям і всім, хто її пам'ятав, і побувала на могилі чоловіка.

У свій останній приїзд до Єкатеринбурга наприкінці 1990-х років, будучи вже дуже слабкою, старенькою людиною, Белла Діжур знайшла в собі сили відвідати своїх знайомих, друзів-письменників, які за станом здоров'я вже не залишали домівки, провела творчі вечори в Музеї письменників Уралу, Спілці письменників і бібліотеці ім. В.Г. Белінського.

У 2003 р. Беллу Діжур привітав зі сторіччям тодішній президент США Джордж Буш.

Померла Белла Абрамівна Діжур 17 лютого 2006 р., на 103-му році життя.

9-го квітня 2015 р. на будинку в Єкатеринбурзі, де вона жила, відкрили меморіальну дошку, присвячену їй.

Джерела: Вікіпедія, статті Л. Баскіна «Ім'я в поезії — Белла Діжур» на сайті Міжрегіональної Спілки письменників, М. Слівіної «Белла Діжур — відома матір Ернста Неізвесного» на сайті «lsralove.org»,

О. Борисова «Відома мати Ернста Неізвесного» в газеті «АиФ Долгожитель», О. Хоринської «Товариш Белла» в журналі «Урал», В. Аксьонова «Белла Діжур в Нью-Йорку» в журналі «Чайка», інтерв'ю Б. А. Діжур В. Нузову «Скільки себе пам'ятаю, стільки пишу...», І. Парасюк «Белла Діжур. Гора, що народила гору» у журналі «Партнер» та ін.

Белла Діжур

Грона духмяні акації білої

Слова М. Матусовського
Переклад невідомого автора
Музика В. Баснера

Нам цілу ніч соловейко наспівував,
Ночі, здавалось, не буде кінця.
Грона духмяні акації білої
Нам до світанку п'янили серця.

Сад був умитий весняними зливами,
Доли стояли у темній воді.
Боже, якими були ми щасливими
Та молодими були ми тоді.

Роки промчали, зробивши нас сивими.
Де чистота пелюстків тих живих?
Тільки зима заметілями білими
Знов, як колись, промовляє про них.

В час, коли вітер лютує завією,
Знов, як колись, зачаровуюсь я.
Грона духмяні акації білої,
Ви неповторні, як юність моя.

Пісня про рушник

Слова А.Малишка
Музика П. Майбороди

Рідна мати моя, ти ночей не доспала
І водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.
І засмучені очі хороші блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю, наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров,
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю —
І дитинство, й розлука, і вірна любов.

І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю —
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

Дивовижний клавесин

Слова П. Синявського
Музика Йозефа Гайдна
Переклад Інни Вайнблат
та Семена Вайнблата

Дивовижний клавесин, —
Рідний дід роляля,
Музикантів запросив,
Щоби щось зіграли.

Щоби будь-яка струна
Серце окриляла,
Щоб звучала ледь луна,
Тиша чарувала.

В небі зіроньки блищать,
Місяць ніжно сяє,
Хай же свічки мерехтять!
Музикант хай грає!

Нас сьогодні запросив
У казкові далі
Дивовижний клавесин, —
Рідний дід роляля.

Я вдома

Слова Ігоря Шаферана
Музика Яна Френкеля
Переклад Семена Вайнблата

Чимало є місць, де каштани цвітуть,
Де море гуркоче і сонця не ждуть, наче милість.
Але саме тут, розумієте, що саме тут
Я виріс,
Я виріс.

І міста мого не зрівняти ні з чим,
Безкраїсть дарує воно, наче посмішку Бога,
Бо хлопцем своїм, розумієте, став я своїм—
Для нього,
для нього.

Жалкую, що світ бачив я не увесь,
Мені із морів тільки Чорне до болю знайоме,
Бо тут, а недесь, розумієте, — тут, а недесь,
Я вдома,
Я вдома.

Дитячий
куточок

Тетяна
Коломієць

Січень

Ліс під інеєм дрима.
По землі йде зима.
Входить, пишна і велична,
В крижану господу січня.

Усміхається з-під вій:
— Як живеш, сердитий мій?
Як снігами ти січеш?
Як морозами печеш?

Місяць січень очі мружить:
— Я сердитий, та не дуже.
Землю пухом укриваю,
Щоб не мерзнути врожаю.

Поробив для дівчорі
Гарні ковзанки з гори.

Лиш недбальців-неслухнянців,
Хто загаявся на гулянці,

Розстіба свого кожуха,
Виставля з-під шапки вуха, —
Тих снігами я січу!
Тих морозами печу!

Тамара
Мезенцева

Розсміявся дзвінко січень

Розсміявся дзвінко січень,
Заяскрів сніжинками.
Дітвору гуляти кличе
Білими стежинками.

Швидше, швидше на санчата!
З гірки покатаємось.
Снігу я приніс багато,
Нумо, позмагаємось!

І жартує січень білий,
Шелестить порошею.
На санках ми полетіли
В зимоньку хорошую.

Л. Новикова

Січень

Вийшов січень у кожусі —
Білі брови, білі вуса.
Біла торба у руках,
Зорі світяться в очах.

Січень сипав із торбинки
Сніг на сосни і ялинки,
А на землю з гілочки
Сніг трусила білочка.

Л. Горлов

Січень

Січень — місяць хуртовин.
Носить одяг він з перлин.
Всіх морозами страхає,
Путь —доріжки замітає.

Але люблять його діти.
Як же січню не радіти?

Оксана Коваленко

Січень

Подивіться — січень йде,
Білий сніг до нас веде.
Покружляли дві сніжинки,
Тихо сіли на ялинку.

Л. Горлов

Січень

Подивіться на дорогу:
На землі лежать сніги.
Скрізь, куди сягає око,
Кучугури навкруги.
Вітер снігом б'є в обличчя,
Засипає снігом дах,
І ведуть між себе січу
Хуртовини у степах.
Звір в цю січу попадеться —
Геть тікає ледь живий.
І по праву січнем зветься
Другий місяць зимовий.

За горизонталлю:

1. За народними уявленнями —місце під землею, куди потрапляють душі померлих грішників для вічних мук. 5. Дохід з капіталу, землі або майна, що його власники одержують регулярно, не займаючись підприємницькою діяльністю. 9. Бойовий заклик під час атаки. 10. Ґрунтова поверхня під водою. 11. «Вухогорлоніс». 12. Скупчення людей, транспорту і т. ін., що створює перешкоду рухові. 14. Волок на Істмі біля Коринфа, довжиною приблизно 6 км, створений

для перетягування кораблів з Коринфської до Саронічної затоки і навпаки. 16. Штучний головний покрив із чужого або синтетичного волосся. 18. Корейське авто. 19. Червоно-бурий шар на поверхні заліза, який утворюється внаслідок його окислення. 21. Міра земельної площі. 22. Ріка в Росії та Україні, ліва притока Дніпра. 25. Шостий звук музичної гами, а також нота, що позначає цей звук. 27. Візницький однокінний екіпаж в Англії. 28. Індіанський народ, що існував на крайньому півдні Південної Америки. 29. Кривий ... (найбільше місто України, яке не є обласним центром.). 30. Сімнадцята літера грецької абетки. 31. Місце скупчення гною. 33. Здивування, здогад. 34. Безліса рівнина, рівний, широкий простір; поле. 35. Індіанське плем'я. 37. Представник найдавніших племен, які населяли в XV—XVI ст. до н. е. територію Передньої Азії і Південного Закавказзя. 41. Легковий або вантажний автомобіль із лічильником для визначення віддалі та оплати за проїзд за таксою. 44. Райцентр на Чернігівщині. 47. Муніципалітет у Франції, у регіоні Аквітанія, департамент Атлантичні

Піреней. 48. Шлях, засіб, рух духовної практики в буддизмі, завдяки якому досягають просвітлення. 49. ... Евальд (естонський композитор). 50. Ділянка землі, яку отримувала селянська сім'я для користування. 51. Морський водоплавний птах родини сивкових.

За вертикаллю:

1. Велике, товсте черево. 2. Період, докорінно відмінний від попереднього. 3. Той, хто здійснює смертні вироки або тілесне покарання, бере на тортури. 4. Міжнародна ріка в Центральній Європі. 5. Те саме, що пологи. 6. Неопізнаний літаючий об'єкт. 7. Вибухова речовина. 8. Декоративна споруда у вигляді брами, що завершується склепінням. 13. Опале відмерле листя. 15. Страва з дрібно насічених овочів, грибів. 17. Велика кількість близько розміщених однорідних предметів, частин і т. ін. 18. Нащадок іспанських і португальських колонізаторів у країнах Латинської Америки. 20. Перебування обвинуваченого в момент злочину в іншому місці як доказ його непричетності до злочину. 21. Одиниця виміру земельної площі в Англії і Північній Америці. 23. Персонаж давньогрецької міфології, син Лікімнії. 24. Муніципалітет у Франції, у регіоні Лімузен,

департамент Крез. 26. Зла баба-чаклунка. 31. Дрібна кровососна комаха. 32. Морська промислова риба родини лососевих, що заходить у річки для нересту. 36. Безбарвний горючий газ, який міститься в природних газах. 38. Грошова одиниця Катару — 100 дирхамів. 39. Той, хто намагається одержати за свою працю більше, ніж вона варта. 40. Тонізуючий напій. 42. Група довгохвостих папуг. 43. Секретне, умовлене сполучення цифр чи букв, що дає право доступу куди-небудь або до чого-небудь. 45. За народними уявленнями —місце, де блаженствують праведники після смерті. 46. Великий адроннийколайдер.

Відповіді на кросворд в № 219

За горизонталлю:

1. Аврал. 5. Кредо. 9. Раж. 10. Аул. 12. Мит. 13. Гра. 14. Уха. 15. Увв. 16. Утиск. 18. Непр. 21. Улар. 24. Гуам. 26. Ясен. 27. Мім. 28. Лаг. 29. Даї. 30. Дока. 32. Арап. 34. Кара. 36. Урал. 38. Тромб. 41. Ніш. 44. Апе. 45. Сад. 47. Аро. 48. Лан. 49. Ера. 50. Тавро. 51. Авран.

За вертикаллю:

1. Аргон. 2. Вар. 3. Ржа. 4. Лаут. 5. Клас. 6. Ему. 7. Див. 8. Отвір. 11. Ухил. 16. Ура. 17. Кус. 19. Егіда. 20. Гумор. 22. Ледар. 23. Анапа. 25. Мла. 26. Яга. 31. Кат. 33. Руб. 34. Канат. 35. Топа. 37. Ладан. 39. Рало. 40. Мена. 42. Іра. 43. Шов. 45. Сер. 46. Ара.

Шановні клієнти!

Всі, хто має можливість допомогти
незаможним людям,
спрямовуйте, будь ласка,
свої внески за адресою:
Україна,
м. Одеса, Приморський район,
БФ “Хесед Шаарей Ціон”
код ЄДРПОУ 34321888
IBAN: UA713510050000026006267265700
в ПАТ “УкрСиббанк”
МФО 351005
65023, м. Одеса,
вул. Ніжинська, 77/79.

Шановні клієнти!
Майстер із ремонту
дрібної побутової техніки
Кабінет 246
Прийом та видача
Четвер з 10.00 до 13.00

Шановні клієнти!
Дрібний ремонт одягу
Прийом та видача:
Понеділок з 10.00 до 13.00, каб.246
Середа з 10.00 до 13.00, каб.246

Посмішка

Чотирирічна дочка — татові:
— Не кричи на мене, я тобі не дружина!
— Ви ніколи не служили у розвідці?
— Чому ви про це питаєте?
— На вашому робочому столі зовсім не видно слідів вашої роботи.
— Мамо, твоя шуба — це результат страждання невинної тварини.
— Синку, не називай так тата.
Одна дівчина чекала-чекала принца на білому коні, а прискакав листоноша і привіз їй пенсію.
Чоловік, що добре погуляв, прийшов додому пізно вночі і крадеться, щоб нікого не розбудити.
— Додіку, а котрий час?
— Десять годин.
— Я таки чула, що годинник пробив один.
— І що? Ти таки хочеш, щоб він тобі й нуль пробив?
— Дмитро, тобі молоток сьогодні потрібен?
— Так, я цілий день буду щось ремонтувати.
— От добре, тоді позич мені свою вудку.
— Шановний операторе, я отримала сто двадцять хвилин безкоштовних розмов. Чи можу я цей час використовувати протягом місяця?
— Так, звичайно.
— А протягом тижня?
— Та будь ласка.
— А за день?
— Та ради бога.
— А за годину?
— Ні, за годину не можете.
— Це ще чому?
— Ваш син слабкий у географії!
— Нічого страшного, з нашими доходами далеко не поїдеш.
Ніщо так не травмує психіку дитини, як фраза — «візьми цукерку та почастуй тітку».
— Чи є життя на дачі?
— Є. Якщо там немає дружини, тещі та городу.
— А які Ваші улюблені пози?
— Я в кріслі, повністю розслаблений, очі напівприкриті, дихання рівне, права рука витягнута трохи вперед ... І мишкою— клац-клац-клац.
— Дорогий, адже ти справді вважаєш, що мене тобі сам Бог послав.
— Так, люба, ось тільки не розумію за які гріхи...
— Напиши мені те, що не можеш вимовити вголос.
— Ї.
— Я прийшов до вас як до психолога: мені здається, що мене ніхто не розуміє: порожні очі, байдужість на обличчі та абсолютне небажання слухати.
— А чим ви займаєтесь?
— Викладаю квантову фізику в університеті.
— Бідолашна, я медсестра, ви у пологовому будинку. Чому ви плачете?
— У мене двійнята...
— І що?
— Що я скажу чоловікові, звідки друга дитина?

“ЖИВІТЬ ДО 120 РОКІВ!” —

так зазвичай бажають євреї один одному. Але якщо, не дай Боже, трапиться біда, і вам доведеться проводити в останню путь когось із близьких, зробити це за єврейською традицією вам допоможе «Хевра Кадиша» Одеса (похоронне братство) громади «Хабад Шомрей Шабос». Ми також спробуємо полегшити ваші турботи, пов'язані з організацією похорону та оформленням документів.

При зверненні до нас потрібно мати паспорт покійного та телефон сімейного лікаря.

Важливо знати, що констатує смерть лише сімейний лікар, тому викликати

«швидку» безглуздо, коли очевидно те, що відбулось!

Одна з найважливіших вимог єврейської традиції — якнайшвидше поховати (організувати єврейські похорони), тому просимо звертатися до нас буквально в перші хвилини після смерті, тобто перший дзвінок має бути сюди:

(050) 336-66-73, (+482) 399-599, 728-07-70.
Велвел Верховський

Ми також можемо допомогти або проконсультувати з усіх єврейських питань, і надалі: жалоба, відвідування могил і т.д.

У Хеседі працює гурток малювання, використовуються розвиваючі технології навчання натюрморту, пейзажу, портрету, декоративному мистецтву.

Керівник – педагог вищої кваліфікації,
художник з багаторічним досвідом роботи
ВІРКЕРМАН ВІКТОР ВАЛЕРІЙОВИЧ

Чекаємо на вас по середах з 10.00 до 12.00 за адресою:
вул. Ніжинська, 77/79, каб. №214.

ЮВІЛЯРИ БФ “ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН”,
ПРИЙМІТЬ ШИРІІ ВІТАННЯ!

95 років

Хасін Аврам

90 років

Єгорова Розалія

Хаїт Марк

85 років

Бараболько Алла

Благініна Наталія

Большан Леонід

Гусакова Зінаїда

Заславська Зінаїда

Кіліченко Валентин

Малик Галина

Невська Олена

Перфільєва Лариса

Романенко Ірина

Сабуліс Віктор

Сібірець Світлана

Сторожева Берта

Фарбер Людмила

80 років

Андрєєва Белла

Белорукова Людмила

Горбань Людмила

Грицаєнко Рімма

Закс Володимир

Зарніченко Алевтина

Коломоєць Анатолій

Кравець Юлія

Куніна Зінаїда

Кучинська Людмила

Любельська Зоя

Юзленко Раїса

ІМЕННИККИ—ВОЛОНТЕРИ БФ “ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН”

Бабенко Надія

Байрам-Галі Валентина

Баранівська Олена

Берман Пелагея

Вуліхман Вікторія

Грінштейн Ада

Дивак Михайло

Кондратьєва Валентина

Крисань Максим

Кротевиц Марія

Левін Леонід

Михайлова Олена

Талзовський Марат

Тейтельман Регіна

Чегодар Тетяна

Засновник та видавець —
БФ “ХЕСЕД ШААРЕЙ ЦІОН” (м. Одеса)

Свідоцтво про держреєстрацію 1153-34-Р,
серія ОД, видано 7 червня 2006 р.

Газета видається за підтримки
Claims Conference і American
Jewish Joint Distribution Committee

Некомерційне видання. Розповсюджується безкоштовно
Реклама та оголошення публікуються безкоштовно.
Індекс видання — 09720

Надруковано у ТОВ “Press Corporation Limited”
21034 Вінниця, вул. Чехова, 12 А

Наклад 500 прим. Зам. № _____

Головний редактор
Семен ВАЙНБЛАТ
Редакційна колегія:

А. Кесельман,
М.Гаузнер, П.Козленко
Комп'ютерна верстка
І. Глаголевський
Перекладач
Л. Левін

Надіслані матеріали
не рецензуються і не повертаються.
Листування із читачами —
лише на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право
редагувати
і скорочувати надіслані матеріали.
Відповідальність за достеменність
фактів несуть автори.

Адреса редакції:
65023, Одеса, вул. Ніжинська, 77/79
Поштова адреса:
65045, Одеса, а/с 131

<http://dobrasprava.ddns.net>